

VIENTYBĖ

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

83 M. 12 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1969 M. LIEPOS (JULY) 4 D.

Telefonas:
APplegate 7-7257

KAINA 30 C.

PRANĖ LAPIENĖ, JOS VYRAS ANDRIUS IR BROLIS BALYS MIŠKINIS IŠ LIETUVOS.
Prieš 20 metų, gražioje Pranės ir Andriaus viloje Stony Brook, N. Y., prie Long Island įlankos, šimtai lietuvių atvykusių iš tremties, čia rado pirmąjį prieglobstį. Visa eilė kultūrininkų, dailininkų, rašytojų, poetų, muzikų ir kt., Lapių vasarvietėje praleisdavo išsčius mėnesius poilsiaudami gražioje gamtoje. Dabar, čia vis dažniau ir daugiau užtinkami iš Lietuvos atvykę svečiai, kuriuos Pr. ir A. Lapių priima tokiu pat nuostingu, kaip ir buv. DP.
J. Valaičio foto

Kaip vystosi Lietuvos ryšiai su pasauliu

Aple Kultūrinių Ryšių su užsienio lietuviais komiteto veiklą Vientybės skaitytojai jau žino. Neseniai jų reikalų vedėjas Vytautas Kazakevičius lankėsi ir Amerikoje.

Bet Lietuvoje veikia ir kita draugija, panaši šiai, tik ji ryšius palaiko ne su lietuviais, bet kitų valstybių organizacijomis. Ši draugija pasivadina Lietuvos Draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugija. Ši organizacija palaiko su visu pasauliu ryšius, su įvairiomis kalbomis kalbančiais žmonėmis. Draugijos pirmininkas R. Petrauskas su spaudos atstovais pasidalina mintimis apie jos veiklą.

Davusi įsipareigojimus kitoms valstybėms ši draugija susilaukė ir kitų valstybių atsiliepiimų. Pirmiausiai ją susidomėjo tik per Baltijos jūrą kaimynė Danija, kuri pasiuntė net savo delegaciją į Lietuvą ir paprašė išsamios medžiagos apie Lietuvos darbo žmonių gyvenimą. Dabar apie Lietuvą atskirais ciklais transliuoja per Danijos radiją.

Lenkiją pasiekė Lietuvos fotomeistrų paroda, kuri, pabūvojusi Varšuvoje, Vroclave, Bydgosčiuje

baigė viešną Lietuvos dailininkų parodą.

Gero įvertinimo susilaukė Lietuvos tapybos paroda Bulgarijoje.

Indijoje, Orisos valstijoje, įvykęs lietuvių kultūros festivalis sutraukė dešimtis tūkstančių žmonių. Lietuvos delegacija vadovaujama Lietuvos aukštojo ir specialiojo vid. mokslo ministro H. Zabulio, buvo šilintai sutikta.

Cekoslovakijoje, viešėjo Lietuvos Draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugijos delegacija, vadovaujama Lietuvos aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministro pavaduotojo V. Pranaičio.

Valstybinis kamerinis Lietuvos orkestras, vadovaujamas Sauliaus Sondeckio, buvo šilintai sutiktas Pragoje.

Cekoslovakija nuo seno pagarsėjusi savo fotomeistrais. Todėl džiugu, kad Lietuvos fotoparoda buvo gerai įvertinta Cekoslovakijos kritiku. Pragos gyventojai susipažino su Lietuvos spauda. -- Vagos leidykla buvo pasiuntusi lietuviškos knygos parodą.

Gegužės pradžioje didelis būrys Lietuvos menininkų buvo Rytų Vokietijoje.

Renginiai suruošti iškilmingu parodos "Suvenyrai iš Lietuvos" atidarymu Berlyne Draugystės draugijos centriniuose rūmuose. Vėliau, su baltarusių kolektyvu įvyko koncertas. Jie pakartoti Berlyne, Potsdame, Haleje, Karimarkšate, Drezdene ir Erfurte.

Rytų Vokietijoje, Erfurte įvyko draugystės savaitė "Erfurtas -- Vilnius". Šiuose renginiuose buvo delegacija, vadovaujama Vilniaus miesto vykdomojo komiteto pirmininko V. Sakalausko, bei meninė grupė, kurios sudėtyje Lietuvos TSR Valstybinės filharmonijos ansamblis "Sutartinė" bei Valstybinis styginis kvartetas. Šie kolektyvai koncertavo įvairiuose Erfurto apygardos miestuose. Be to, čia buvo St. Krasausko, lietuviško ekslibriso, plakato bei vaikštos knygos parodos, kino teatruose demonstruojami lietuviški dokumentiniai filmai. Savaitė baigėsi gegužės 11 d. dideliu mitingu Erfurte.

Su šiais renginiais žiūrovai gali geriau susipažinti filmo juostoje, kurią paruošė Lietuvos kino studijos darbuotojai B. Pajedienė ir A. Baronas.

Tęsiama 5 psl.

PROF. SALYS IŠVYKO Į LIETUVĄ

Profesorius-kalbininkas dr. Antanas Salys su žmona liepos pradžioje išvyko į Lietuvą, kur jam sudarytos sąlygos studijuoti lietuvių kalbos dokumentus.

Prof. Salys, kuris seniai palaikė ryšius su Lietuvos kultūrininkais, į Lietuvą išvyko gavęs ir Pennsylvania universiteto paskyrimą (Fellowship). Šiame universitete Philadelphiaje dr. Salys dėsto slavistiką ir baltistiką, taip pat įsteigė ir lituanistikos skyrių. Universitete darbuojasi nuo pat atvykimo į Ameriką 1947 m.

Lietuvoje, nuo 1930 - 39 dr. Salys buvo Vytauto Didžiojo u-to Kaune docentas, nuo 1940 - 44 Vilniaus u-to docentas ir nuo 1944 - 46 profesorius Greifswaldo ir Tiubingeno univ. Vokietijoje.

Prof. Antanas Salys

Prof. Salys ir jo žmona Lietuvoje viešės apie porą mėnesių. Praeitais metais ilgesnį laiką Lietuvoje lankėsi ir Salių dukra.

Pavergtų Tautų Savaitė New Yorke

Pavergtų Tautų Savaitė šiemet minima liepos mėn. Sekmadienį, liepos 13 d. 10 val. r. bus iškilmingos mišios šv. Patriko katedroje, New Yorke. 11 val. specialios pamaldos bus šv. Jono (St. John the Divine) katedroje. Šeštadienį, liepos 19 d. 10:15 val. specialios pamaldos už pavergtas tautas bus Temple Emanu-El.

Antradienį, liepos 15 d.

11 val. burmistro pavaduotojas Robert W. Sweet miesto rotušėje Manhattanne įteiks mero John V. Lindsay Pavergtų Tautų Savaitės proklamaciją dr. Jozef Lettrich, ACEN pirmininkui.

Lietuviai New Yorke ir apylinkėse raginami dalyvauti visose iškilmėse, o moterys prašomos vilkėti tautinius drabužius.

JURATĖ KLOVIENĖ, neseniai iš Lietuvos atvykusi aplankyti savo brolių dr. R. O. Patį ir jo šeimą, Liepos 4-osios savaitę praleido New Yorke, lankydama žymesnes vietas. Plaukdama laiveliu aplink Manhattan salą pamatė ir Laisvės Statulą.
J. Valaičio foto

LIETUVIAI PASAULYJE

* Skulptorius A. Mončys, D. Kolbaitė ir P. Klimas iš Prancūzijos lankėsi Londone. Nuvežė Mončio sukurta projektą Balučio kapo paminklui.

* P. Klimas iš Paryžiaus lankėsi Santo Domingo pas savo seserį Eglę, kurios vyras yra Prancūzijos ambasadorius Dominikonų respublikoje. Pakeliui lankėsi pas Jadvygą Tūbelienę, Miami, Floridoj.

* Paryžiuje lietuviams pamaldas atlaikė iš Brazilijos nuvykęs kun. Prel. A. Arminas.

* J. Kavaliūnaitė, clevelandietė, gyvendama Paryžiuje, vadovavo lietuvių šokėjų grupei. Rudenį Kavaliūnaitė grįžta namo, paryžiečiams bus nuostolis.

* Natalija Liutikaitė, gailiausiai sesuo iš Naujosios Zelandijos, studijoms gilinanti 1963 m. buvo išvykusi ir gyveno Europoje — Šveicarijoj, Vokietijoj, Anglijoj. Lankėsi Jugoslavijoj ir Rytų Vokietijoj. Šiomis dienomis lankėsi Jungtinėse Valstybėse: New Yorke Radzevičiuose, Waterbury, Conn. pas D. Venclauskaitę, Bostone pas J. Sondą. Iš ten išvyko į Montrealį, Toronto, Chicago, Los Angeles, Cal. ir San Francisco, iš kur laivu plauks į Naująją Zelandiją.

* Komp. Darius Lapinskas ir sol. Aldona Stempuzienė išvyko į Vokietiją. Stuttgarte gamins plokšteles. Kartu vyko Stempuzienės mokytoja Caffarelli.

* J. Kajeckas, drauge su kitų valstybių diplomatais, pakviestas į Cape Kennedy erdvės centrą Floridoj dalyvauti Apollo 11 astronautų išleistuvėse, kelionei į mėnulį.

* Lietuvių Enciklopedijos papildomas tomas jau spausdinamas. Jį redagavo dr. J. Girnius. Šiame leidinyje bus patalysimų, papildymų, naujų asmenų, kurie užsipelnė į Enciklopediją patekti.

* Shrewsbury, Mass. buvo suvažiavę rajono skautai iš Worcester, Boston, Brockton, Mass., Detroit, Michigan, Elizabeth, N. J., Hartford, Conn. Viso dalyvavo virš 200 skautininkų.

* Miami, Fla. klube pagerbta seniausia motina Gatullenė ir seniausias tėvas 90 m. amžiaus Povilas Usonis, pirmasis klubo narys ir dabar dalyvaujantis višose pramogose. Petras Stevens, kitataučių Gesu bažnyčios vargonininkas, išmokęs savo ne lietuvių dainininkus, atliko meninę programą. Jo choras padainavo lietuviškai.

* Rima Aukštikalnytė iš S. Boston, Mass. rugpj. 10 išvyksta į Vokietiją, gavusi stipendiją vokiečių kalbai studijuoti.

* Montevideo, Urugvajuje, pavadinus vieną aikštę Plaza Rep. de Lituania, lietuviai sukruo rinkti aukas, aikštėje pastatyti lietuvišką paminklą.

Aeroflot lėktuvas Kennedy aerouoste, atskridęs su grupe lietuvių iš Vilniaus. Aeroflot ir Pan American lėktuvai tarp Maskvos ir New Yorko dabar skraido po du kartus į savaitę. Kiekvienu lėktuvu išskrenda ar atskrenda ir lietuviai.

J. Valaičio foto

Negalės prekių pirkti už dolerius

Vilniuje, taip pat ir kituose miestuose Tarybų Sąjungos ribose, veikia krautuvių, kuriose prekes buvo galima pirkti už dolerius daug pigesne kaina, negu už rublius. Aišku, kad tos krautuvių buvo įsteigtos tikslu gauti daugiau svetimšalių valiutos, ypač dolerius.

Nuo liepos 1 d. pradėjo veikti naujas patvarkymas: Lietuvos gyventojai tose krautuvių dabar nebegalės pirkti už dolerius. Vietoje dolerių, turės naudoti už dolerius nupirktus

specialius sertifikatus-pažymėjimus.

Amerikos lietuviai, kurie iki šiol savo giminėms Lietuvoje siuntė pinigines dovanas gryniais pinigais, dabar jiems galės išpirkti sertifikatus per įvairias agentūras.

Sakoma, kad toks patvarkymas padarytas vyriausybei patyrus, kad doleriai ne visada pakliūdavo į tas krautuvių, bet buvo naudojami ir kitiems tikslams.

SERV-WELL ROOFING CO.

DENGIA STOGUS IR METALU APGAUBIA KAMPUS IR KRAŠTUS

STOGE ĮRENGIA LANGUS

ATLIEKA SKARDOS, DERVOS, SLEITO, TILE, SHINGLE ROOFING. GAMINA ASBESTO ASFALTO SIENAS

VI 6-9519 ir VI 8-3800

77-20 101st AVE., OZONE PARK

Frank Brukas kalba lietuviškai

Skaniausia lietuviška duona gaunama

SILVER BELL BAKING CO.

Sav. A. RADŽIŪNAS

PYRAGAI VEDYBINIAMS ir KITOKIEMS POKYLIAMS

STagg 2-5938

36-40 Stagg St. Brooklyn, N. Y.

Knight Cap

August Traun, sav.

LIETUVIŲ RESTORANAI

UŽKANDŽIAI

PIETŪS

VAKARIENĖ

IVAIRŪS

ŽUVIŲS

PATIEKALAI

810 Chestnut St., Philadelphia, Pa.
ir
Baltimore Pike & Providence Rd.
Media, Pa.

JUOZO BANDŽIUKO Baras ir Restoranas

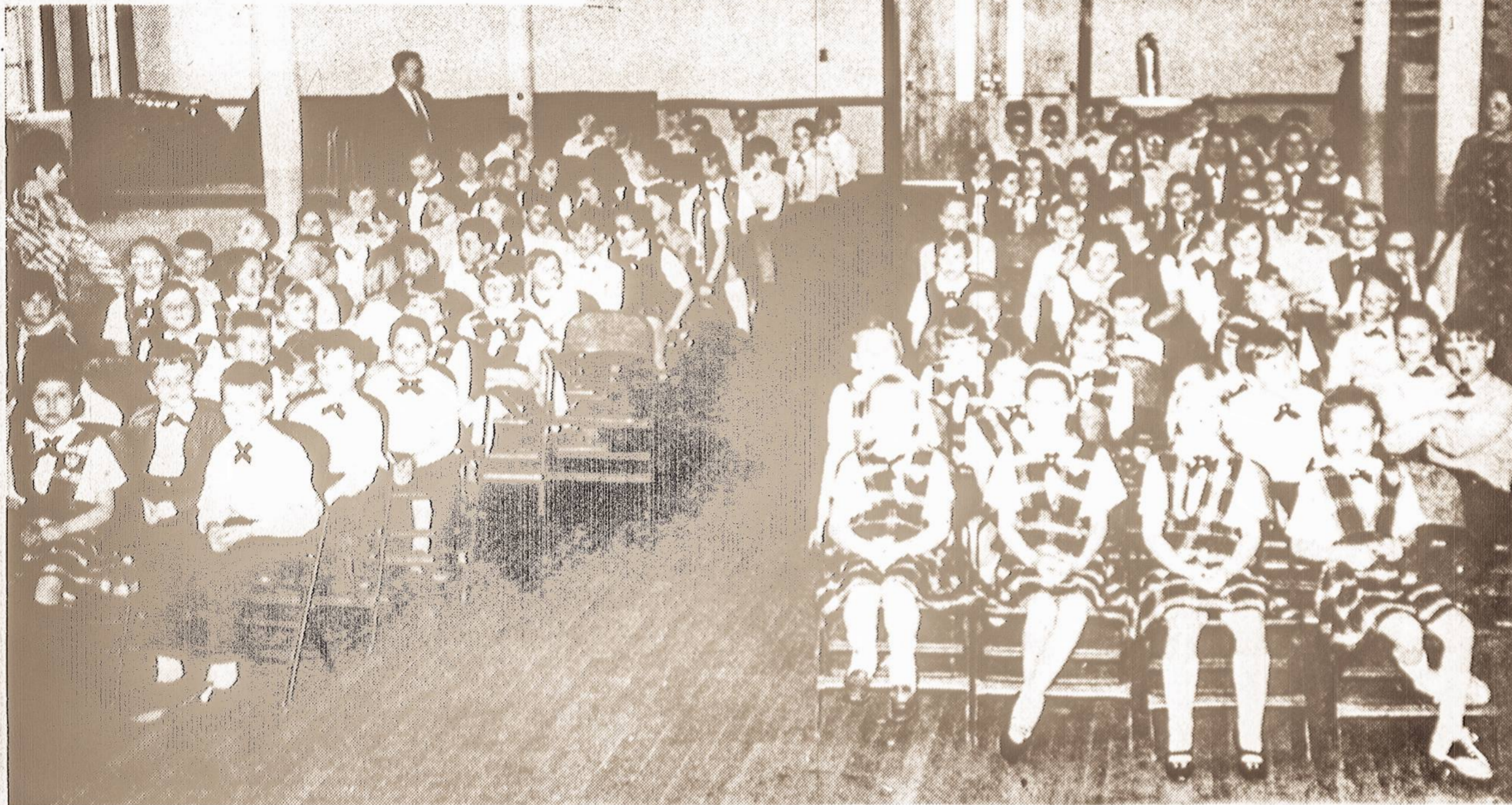
Čia vaišinsiesi ir vaišinsi ne tik Amerikos veik visais gėrimais — alumi, vynu ir dar stipresniais. Gausi ir importuotų iš Europos ir kitų kraštų. — Jauki vieta susitikti, pasikalbėti ir džiaugtis gyvenimu su maloniais draugais.

110-12 JAMAICA AVE. Richmond Hill, N. Y. 11418
Tel. 846-9286

LIETUVIAI CHICAGOJE

Cicero lituanistinės mokyklos mokiniai, susirinkę į šv. Antano parap. salę žiūrėti filmų iš Lietuvos. Jiems buvo parodytas "Poetas", "Nemuno žiotyse" ir "Neringa". Mokyklą praėjusiais metais lankė 119 mokinių, o ją baigė 17 mokinių. Pakraščiuose stovi šios mokyklos mokytojai: E. Radvilienė, J. Kreivėnas ir J. Balutienė.

Žiūrovai Čiurlionio galerijoje Chicagoje.

V. Zalatoriaus foto

SUDARĖ KOMITETĄ PAMINKLUI STATYTI

Dr. Pijaus Grigaičio paminklui statyti sudarytas komitetas: Pirmininkas -- Dan Kuraitis, Nariai: Antanas Rudis, Eugenijus Bartkus, Euphrosine Mikužis, Algirdas Budreckis, Jonas Pakalka, Jonas Kutra, P. Stravinskas, K. Strikaitis,

J. Vilkaitis, Alfonsas Nakas, F. J. Seštokas, F. Motuzas, J. Sonda, Jonas Talalas. Sekretorius Juozas Smotelis.

* Antanas Rudis iš Chicago pakviestas užsienio reikalų komisijos Vašingtone pareikšti savo nuomonę apie Jungtinių Valstybių teikiamą pagalbą ekonomiškai atsilikusiems kraštams.

* Jurgis Janušaitis, su Paramos krautuvės Chicagoje jaunaisiais darbininkais susitarė, kad jie tarpusavyje kalbėtų tik lietuviškai. Susitarimą pamiršę mokės pabaudą. Pabaudų pinigai bus skiriamą lituanistinėms mokykloms.

* Dana Jurėnienė, Schabish Igoninėje, Chicagoje paskirta Rentgeno spindulių-X Ray kabineto vedėja.

68

SUKAKTUVINIAI METAI

msc

NIEKAS negali atstoti
DAINOS bei MUZIKOS
kad mus maloniai nuteiktų.

NIEKAS negali atstoti
TAUPYMO,
kad įsigyti tai,
ką norime turėti.

Tuos malonumus turėsite
taupydami
lietuviškoje finansinėje įstaigoje

LIBERTY FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

202 North Broad Street
Philadelphia, Pa. 19102

Stenton and Duval Street
Philadelphia, Pa. 19138

1625 Wadsworth Avenue
Philadelphia, Pa. 19153

TAUPYTOJAMS KITUOSE MIESTUOSE:
LIBERTY FEDERAL yra tik tiek toli, kiek Jūsų pašto dėžutė.

AUTOMOBILIAI

Giminėms į Lietuvą ir USSR
Mums kaip tik pasisekė gauti ribotą skaičių automobilių

MOSKVITCH 408-E

Paskutinis modelis — eksporto kokybė.
Ribotas laikas; kas pirmas ateina —
tas pirmas aptarnaujamas.

\$ 2495.00 — SU PRISTATYMU

Skubiai siųskite savo užsakymus į

PODAROGIFTS, INC.

arba į prie jo prisijungusias firmas
220 PARK AVE. SOUTH
NEW YORK, N.Y. 10003
212-228-9547

VIENYBĖ

The oldest Lithuanian newspaper in the world was established by Juozas J. Paukštas in 1886. It is published bi-weekly by Valerie Tyaliava and Jonas Valaitis at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. Telephone Applegate 7-7257. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor: Valerie Tyaliava; Senior Editor: Vytautas Širvydas; English Editor: Demie Jonaitis; Associate Editor: Edwardas Sulaitis. Entered as Second Class Matter October 28, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Subscription rate: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts are subject to editing.

mes

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Mūsų spauda, be žemesnių, turi ir aukštų siekimų, kuriuos tiksliai nusako vienas Kanados TŽ vedamųjų. Sako, mūsų laikraščiai siekią būti tautinių vertybių sargais-gynėjais. Jie nori kelti-turtinti skaitytojų kultūros sąmonę ir būti veikliu visuomenės darbams prišaukėju bei informacijų šaltiniu.

Tiesa, kai kur spaudai užkariama ir "skalbyklos" vaidmuo, kai plunksnagraužiai išneša į viršumą savo marškinių skalbti. To išvengti galima tvirtu redaktorišku pašellu, neiškrypstant į visuomet kvailas cenzūras.

Gerą laikraštį leisti per 83 metus visuomet siekdavo Vienybės žmonės, nors kaip ir kiekvienas žmogus, nebuvo ir be klaidų, bet bendrai aukštųjų mūsų spaudos tikslų atsiekdavo.

Visi lietuvių laikraščiai Amerikoje kasmet sutinka vis labiau sunkėjančias finansines kliūtis, todėl kiekvienas sąmoningas lietuvis, kuris prisijungia dolerį-kitą (ypač visuomet blankiu karštos vasaros metu) padeda Vienybei, po senovei, siekti išdėstytų aukštųjų mūsų spaudos siekimų.

Vatikanui išbraukus šv. Kristupą iš šventųjų kalendoriaus (nes tokio šventojo, sako, visai nebuvo), tarp kitko, prisieis ir Vilniaus miesto herbą reformuoti, nes jis kaip tik vaizduoja šv. Kristupą ant pečių per upę nešantį kūdikėlį Jėzų. Tiesa, istorikas Narbutas teigia, kad herbe seniau buvęs mūsų protėvių garbintas senovės milžinas Alkis, kuris per upę ant pečių nešęs savo žmoną. Po Lietuvos krikšto 1386 metais, lenkai kunigai lietuvių Alkį padarė šv. Kristupu, o jo neštąją moterį — pakeitė kūdikėliu Jėzumi. Todėl Vatikano reforma, atrodo, Vilniui sugražins senąjį pagonišką herbą.

London Times literatūros priedas recenzuoja apysaką Mr. Tompkins Into Himself, kurios autoriais esą Odesoj gimęs fizikas George Gamow ir (pasak recenzento) "taip pat Rusijoje gimęs" mikrobiologas Martynas Yčas, kurio pavardė ir vardas primena Rusijos III ir IV Dūmos atstovą Martyną Yčą, dr. Šitupo ženą. Abu autoriai amerikiečiai.

Recenzentas pasakoja: — Mistras Tompkins dirba banke, bet laisvalaikiu daug sapnuoja ir turi vizijų. Matyti, gerai apsiskaitęs gamtos moksluose, ypač biologijoje ir chemijoje. Jis, tarytum, išgyvena įvairių stebėtinų nuotykių, pasinerdamas 'gyventi' savo kraujui, raumenyse ir kūno viduje, kur veikia amino rūgštys, Mendelio paveldėjimo teorija ir elektroninis kompiuteris (mūsų kalbininkai "kompiuteriui", rodos, lietuviško žodžio dar nenukalė; kadangi kompiuteriai yra žmogaus protui įrankiai, kaip plaktukas yra "į rankas" žmogui, gal but, būtų tikslu kompiuterį pavadinti "įpročiu"?)

Tompkins moksliai nuotykiškai baigiasi iškyla meškerioti, nes, girdi, tik meškeriodamas žmogus

Tęsiama 5 psl.

Gianakalis

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Pasisėjau žalią rūtą,

o išdygo bulvė...

VLIKas mėgsta kvieštis jaunimą ir jį nutelkti reakcinio tipo laisvinimu. Šis žygis vertas pritarimo, nes tarp jaunųjų intelektualų vis tik netrūksta tokių, kurie lietuviškomis problemomis susidomi.

Kad tasai jaunimas būtų nutelktas perimti ir tęsti tą politinio sustingimo politiką, kurią VLIKas (ypač tam tikras jo aktyvas) pasižymi, nėra ko bijoti. Mat, kas reakcinei politikai neturi liguisto sentimentų, tas nesunkiai atras tos politikos nerealumą. Jaunajai kartai svetimi senųjų pelėstai jaunųjų nebus priimti, o susidomėjimas lietuvių problemomis daugiau ar mažiau pasiliks.

Kaip vlikininkai begraudentų, jaunųjų nepavyks atgręžti nuo bendravimo netik su sovietinėmis problemomis besidominčiais Vakarų intelektualais, bet ir su tėvynėje gyvenančiu lietuviškuoju jaunimu. Esant rokišioms sąlygoms sunku tikėti atsirastant išvalgesnių jaunų lietuvių, kurie dar ir šiandien neįvertintų tikrovės.

VLIKą sveikinu ir toliau linku sėti rūtas. Esu tikras, kad dygs... bulvės.

Politikuojame!

Iš pažūros, politikuoti labai lengva, visi tai mėgsta -- net ir tie, kurie laikraščio nepaskaity. Neatrodė, kad sunkiai jaučiasi ir mūsų "veiksnių" politikoriai; papsėdžiauja, kur prisitaikę pasako prakalbas, šį tą nutaria, atstovauja tautą ar bent jos interesus. Maloniai nutelkia ir laisvinimo tarnybos prakilnumas, primatas prieš kitas visuomeninio veikimo sritis.

Zmogiškoji prigimtis tarp kita kotrokšta ir valdžios. Žiū, politinė veikla net ir išsivijoje, bent operetiniškai (kaip pvz. popiežiaus kariuomenės kariškiu atžvilgiu) žada "valdžią".

Tokia apibūdinta viena medallo pusė. Kitoj medallo pusėj atrandame tam tikrą politiką už savo veiklą atsakomybę. Politikui nesvėtima už savo politiką dešimtmečius pasėdėti kalėjime ar net ir galvos netekti. Žinoma, operetiniam politikui tokie pavojai (jokie pavojai!) negresia. Lietuviškoji laisvinimo "politika" tiek siaura (ir "politikų" dėka susiaurinta), kad ji tilptų ir į tėvuko tabakinę; paliko tik paūturavimui laisvinimo temomis ir tarpusavio intrigos. Jei jų nevalgintume tokiais dalykais, kaip bendravimas su tėvyne, tai "politika" dažnai tiesiog neturėtų ką veikti.

Siemer, sako, turime šielmos ir mokyklos metus. Gaila, šie metai turi kitą, išsivijai aktualesnę temą: siemer sukanka dvidešimt penkeri metai, kaip tėvynė "į marčias" (į Vakarus) išleido dešimtis tūkstančių lietuvių, o vietoj jų buvo priversta pasitikti "brolius" iš Rytų. Sukanka dvidešimt penkeri metai, kai Vakaruose mūsų jėgos tėvynę laisvina, o ji nė per colį neišlaisvinta.

Gailme sakyti, sukaktį turime ir tos "politikos", kuri dar nieko nėra netik pasiekusi, bet ir nieko nenumatanti, vis įvykių užklumpama netikėtai.

Sukaktį turime ir tokią, kad rimtai nesirengiama sutikti nei vienos mus atėity galinčios paliesti problemos; nei lenkų, nei vokiečių, nei rusų, nei žydų, nesirengiama net ir pačiam laisvinimui!

1939 m. gavome Vilnių. Nežiūrint ilgamečio ilgesio, jo atgavimas mus užklupo netikėtai, neturint nei reikiamų kadry, nei ideologinio pasiruošimo.

Kokiais nors "iks" metais gali pasikartoti ta pati tragedija: be juoko kas bus, jei tektų sutikti Lietuvos nepriklausomybės atsiestatymą? Ką čia galėtų tėvynė naudingo duoti mūsų ilgametė laisvinimo politika?

Mūsų politiniai veiksniai dar nesudomėjo tikra išsivijos politika: lietuvių išlikimu. Jie dar vis... talkininkauja Maskvai -- savo nuo tėvynės atsirišimo rezultatais. Nėra reikalo su veiksniais vesti nesibaigiančių diskusijų dėl taisyklių už lietuvių bendravimąsi. Vis tiek, ar tos taisyklės ateina iš Clevelando, ar iš Maskvos, ar iš New Yorko, -- vis tiek lietuvių gali ir turėti išsiversti ir be taisyklių ir be jų autorių. Praktiškai tai ir vyksta: ir į aną

pusę ir iš anos pusės keliauja šimtai visokio tipo "turistų". Dar niekam nepavyko taisyklėmis užtventki upės. Reikia manyti ir šios lietuviškos upės niekas taisyklėmis neužtvens. Nebent smurtas užtventų.

Atsitinka keistų pokštų. Pvz., JAV didmiesčio gatve eina demonstrantai su plakatais. Visi jie žinomi antikomunistai, net bendravimo su savo tauta priešai, Pokštiska čia, kad tokie broliai lietuvių demonstruoja už Čekoslovakijos kompartijos vėgėlį! Kas užtikrins, kad atėity nepritrėks demonstruoti už kokią Dubčeką Lietuvoje?

Papolitikuojant, nereikia užmiršti kartkartėmis pro pypkės kandiklo kraštą nusišplauti.

Lithuanian Women's Club

Vyrai, steigiamie abisinių klubų! Abisinių vardas egzotiškas, senoviškas. Kągi, kartais susirjinsime, išgersime už Haille Selassie sveikatą, pasikalbėsime apie Adis Abebą, prisiminsime Sabą, karalienę, negalėjusią gyventi nepasivėčiavus pas tokį vyrą, kaip žydų karalius Salomonas. Įsipa-reigojimo abisinams čia -- jokio. Tiesa, mes nesame abisinai, bet ar tai svarbu? Juk turime klubų: zanavykų be zanavykų, žemaičių be žemaičių, angliakasių be angliakasių, gal atsirastų ir nekaltų mergelių klubas (toks, kaip zanavykų be zanavykų).

Štai jums nauja "Lithuanian Women's Club" valdyba (Cleveland, Ohio): Mrs. Vito Navar, Mrs. Michael Kubelavic, Mrs. Allen Weber, Mrs. Albert Dauper, Mrs. Dale R. Walsh, Mrs. Isabell Macy, Mrs. Joseph Silvers. Tokios gražios lietuviškos pavardės, taip gražiai skamba, kad net graudu, Dievuli mano... Net ir Chicago gintarinis klubas čia konkurencijos neišlaikol!

Tegul saulė Lietuvos tamsumus prašalina!

Kovingumo keliai

Istorija mūsų neteis už tai, kad mes bandėme išgelbėti motiną tėvynę ir mums nepasisekė; mes patys žuvome. Bet ji teis mus už ryžto ir kovingumo atoką, atoką iniciatyvos tėvynės gelbėjimo kovoje juodžiausiu lietuvių tautos istorijos perijodu...

-- Geriau mirti laisvu žmogumi kovos lauke, negu gyventi vergu...

-- Čia aprašytą kelią pasirinko Pilėnų Margis, atsikuriančios Lietuvos savanoriai ir, ypač, prieš bolševikus kovoję partizanai. Kaip didžios tautos vaikai, kito pasirinkimo neturime ir mes...

Aš drąsiai sakau: toki pasirinkimą turime. Pvz., reikia drąsiai ir narsiai iš kovos pabėgti, atsirasti Clevelande, kovoti su Rytu Babicku ir kuo garšiau rėkti būk esi didžios tautos vaikas, Margio ir savanorių patikuonis, partizanų broliu!

Toks "kitas pasirinkimas" nėra mano išradimas. Nežinau, ar užpatentavo, bet šis išradimas priklauso Julijui Smetonai, kurio didvyriškumą rėkiančius ir nieko bendro su jo tikrove neturinčius žodžius čia pacitavau.

Bet gal ir Smetonai čia nepriklauso išradimo garbė. Juk dar Romos laikais Ovidius dainavo būk saldu ir garbinga už tėvynę mirti, o pats iš kovos lauko... pabėgo.

Manding, tokios Juliaus Smetonos ir daugelio kitų susididvyrinimo tirados tėra tuščiažodžiavimas ir nieko daugiau, Tiesa, jis užsimena ir apie istorijos teismą. Ar apie tokį teismą jis turi bent supratimo?

Mat, istorijos teismo reikia prisibijoti visiems, net ir mums, kurie išdrįstame pseudodidvyriškus maršus lyginti su botago papilauškėmis.

Atgavins "Gimtąją Kalbą"

Gimtiosios Kalbos žurnalui nustojus eiti, Lietuvių Bendruomenės švietimo taryba sukruoto veikti, paveikta Vienybės ir kitų laikraščių kritikos. Bendruomenė dabar ieško redaktoriaus ir mėgins Gimtąją Kalbą atgauti.

Lietuvos ryšiai su pasauliu

STEBĖTOJO PASTABOS

Atkelta iš 1 psl.

Neblogų atgarsių praeitais metais susilaukė Londone įvykusi prekybos paroda, kurioje su kitomis Pabaltijo respublikomis buvo atskira Lietuvos paroda.

Lietuvos atstovai, dalyvavę atidarant parodą, susitarė su Anglijos -- TSRS Draugijos vadovais dėl kompleksinės parodos apie Lietuvos liaudies švietimą organizavimo. Ši paroda, kurioje daug vaikų piešinių, rankų darbų, nuotraukų bei nemažas pluoštas knygelių anglų kalba, pasakojančių apie švietimą Lietuvoje, jau pasiekė Londoną.

Netrukus Amerikos -- TSRS draugystės Nacionalinės tapybos bibliotekoje New Yorke bus organizuojama Lietuvos vidurinių mokyklų vadovėlių paroda. Šioje parodoje bus atstovaujama 122 pavadinimų leidiniais.

Urugvajuje ir Brazilijoje Draugija siuntė kompleksą, medžiagų apie Lietuvą (suvenyrų, foto, vaikų piešinių, grafikos parodas, literatūrą, knygas, filmus).

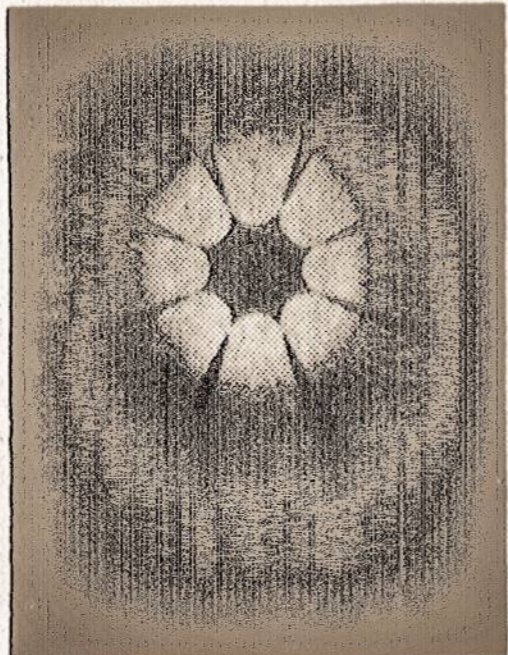
Kultūros namai Belgrade, Varšuvoje, Bratislavoje, Vakarų Berlyne bei 18 Azijos ir Afrikos šalių ruošiasi Lietuvos parodomis.

Šiais metais apie 500 žmonių iš Lietuvos specializuoto turizmo pagrindu bei delegacijų sudėtyse pabūvos užsienyje. Jie aplankys Europos socialistines šalis bei 16 vakarų kraštų, jų tarpe Suomiją, Švediją, Šveicariją, JAV, Kanadą, Prancūziją, Italiją, Vakarų Vokietiją, Angliją.

Lektoriai su paskaitomis apie Lietuvos gyvenimą kviečiami į Austriją, Norvegiją, Daniją.

LIETUVA DALYVAUS EXPO-70 PARODOJE

Lietuva, be to, kitais metais ruošiasi dalyvauti Osa-ka, Japonijoje įvykstančioje "Expo - 70". Čia, panašiai kaip ir Montreale pasaulinėje parodoje, Tarybų Sąjungos paviljone bus ir Lietuvos pramonės bei meno eksponatų.

Japonijos Expo - 70 parodos emblema. Parodos svarbiausia tema "Progresas ir harmonija žmonijai".

LIETUVOJE GAUSU DELEGACIJŲ IŠ KITUR

Lietuvą šiais metais aplanko delegacijos iš Rytų Vokietijos, Lenkijos, Liaudies Respublikos, Čekoslovakijos, Vengrijos, Danijos, Indijos ir kitur.

Saviveiklos kolektyvai savo sugebėjimus jau rodo Lietuvą lankančiam užsienio žiūrovui.

Tariamasi dėl koncertų Bulgarijoje, Lenkijoje bei kai kuriuose Viduržemio jūros uostuose.

Ruošdami įvairius renginius apie Lietuvą, rengėjai atkakliai reikalauja, kad tarp kitų medžiagų būtų siaurajuosčiai dokumentiniai filmai užsienio kalbomis, pasakojantys apie Lietuvą. Iki šiol dėl techninių kliūčių tokių filmų turėjo labai mažai. Dabar Draugijos užsakymu šiais metais bus pagaminti keturių pavadinimų siaurajuosčiai filmai 42 pasaulio kalbomis ir išsiuntinėti į visus kultūros centrus bei toms užsienio draugijoms, kurios pareiškė pageidavimus šias juostas gauti. Dabar Lietuva pagamina seriją spalvotų skaidrių.

Savo ruožtu Lietuvoje bus daug įdomaus rengiama apie atskiras šalis.

Liepos mėnesį Lenkija švenčia savo socialistinio 25-metį. Ta proga Vilniuje bus organizuotas naujausių lenkiškų meninių filmų

festivalis, dalyvaujant lenkų kinematografų delegacijai. Per televiziją bus transliuojami lenkiški dokumentiniai bei meniniai filmai.

Liepos 21 -- 22 d. Druskininkuose įvyks lenkiškos estradinės dainos konkurso finalas.

Spalio mėnesį Rytų Vokietijai sukanka 20 metų. Tuo metu Vilniuje bus rengiama draugystės savaitė "Vilnius-Erfurtas". Į šiuos renginius atvyks Erfurto skyrta draugijos delegacija bei meno kolektyvas.

Šiuo metu Lietuvos Draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugija sudarinėja 1970 m. planus dėl bendradarbiavimo su užsienio draugijomis 52 pasaulio šalyse. Visos turi daug pageidavimų ir pasiūlymų, plačiau nori sužinoti apie Lietuvą.

Ruošiant renginius užsienyje, Lietuvoje talkininkauja visos organizacijos. Norima, kad vis plačiau sklįstų garsas apie Lietuvą po visą pasaulį.

PRISIMINĖ PILSUDSKI

* Amerikiečių lenkų Kosčiūškos vardu fondas surengė 50 metų Lenkijos nepriklausomybės sukakties minėjimą savo patalpose New Yorke (kurias padovanojo turtingas amerikietis lenkas). Kartu minėjo ir Pilsudskio vardu mokslo ir meno institutą, jo 25 m. sukakties progą.

Lietuviams buvo įdomi Bostono u-to prof. Dziewanowski paskaita: Joseph Pilsudski, the Baltic States, Bielorussia, and the Ukraine, 1918 - 1922. Pilsudskis, kaip žinoma puoselėjo jogailišką idėją, atkurti buvusią Lietuvos - Lenkijos bendrą Ržėčpospolitos valstybę.

* Tautybių santykiai Sovietijoje svarstyti Loyolos u-to seminare Chicagoje tema: Another Revolution in Russia - Fifty Years of National Self-Determination; Lithuania, Ukraine, and Bielorussia.

* Prof. Vardys dalyvavo Stanford u-te, Kalifornijoje, sušauktoje Far Western slavistų grupės konferencijoje, ir pateikė pastabų ukraino prof. Dmytryšino prarastam posėdžiui, kuris svarstė temą Nationality and Soviet Ideology. Kanados Calgary u-to prof. Borys Čia skaitė paskaitą apie "sovietinės tautos" savoką, o Kalifornijos prof. Wesson apie The Nationality Problem of the Soviet Union and the Need for Ideology.

Posėdyje pabrėžta, kad pusę Sovietijos gyventojų, kuriuos sudaro rusai, serga galvosukiu -- rasti tinkamą tautinę ideologiją (nes komunizmui jau beveik daug kas nebetiki), kuri patenkintų ir didrusišką šovinizmą, nenorinti valstybės išbarstymo, ir ne

rusiškųjų tautų smarkėjančią nacionalizmą.

Prof. Vardys dalyvavo ir amerikiečių slavistų sąjungos Southwestern skyriaus posėdžiuose, Houston, Texas. Jis pirmininkavo posėdžiui, svarčiams Kominterno 50 metų sukaktį. Išklaustytos trys paskaitos, bet nė viena nepalietė Lietuvos.

Vienam posėdyje svarstė sociologines ir antropologines Amerikoje gyvenančių slavų ateivių studijas. Bronx Community kolegijos (New Yorke) prof. Wiczerzak skaitė paskaitą Discontent and Dissent in the Polish-American Community: the Issue of Polish Bishops.

Amerikos lenkai (kaip ir lietuviai) nuo senų laikų

Tesiama 10 psl.

mes

Atkelta iš 4 psl.

pagauna dvasios filosofiniai pasvarstyti "Kas yra gyvybė? Kas yra gyvenimas?"

Greta pasakos fantazijų ir humoro, Yčas ir Gamowas skaitytojui pateikia apščiail biologinių žinių apie žmogaus kūną ir jo veiklą.

VLIKO žmonių pamokų posėdis trisdešimčiai mūsų jaunimo New Yorke turėjo didelių patrankų, bet blankių šovinių. Pristatinėjo suakmenėjusias pozicijas, bet nieko naujo -- kas tiktų smarkiai kažkur pirmyn bėgančioms ir kintančioms mūsų gyvenimo dienoms!

Pagrindiniu galvosūkiu juk yra kaip išbarstyti didrusiųjų sovietinę imperiją, arba priversti jos diktatorišką viršūnę pasivirti į demokratinę-žmonišką socializmą (prie kapitalizmo Sovietija ir Rytų Europa vargiai begriš.)

Čia mūsų veiksmų viršūnės galvojančiam jaunimui nieko nesugalvojo, nes ikšiam, it velnias kryžiaus, -- bijodavo vienybiškai idėjas svarstyti. Todėl negarbingai pralaimėjo, pav., kad ir išeivio su lietuviu Lietuvoje santykiavimo klausimu. Dievas davė geras kortas, tik ne toms rankoms.

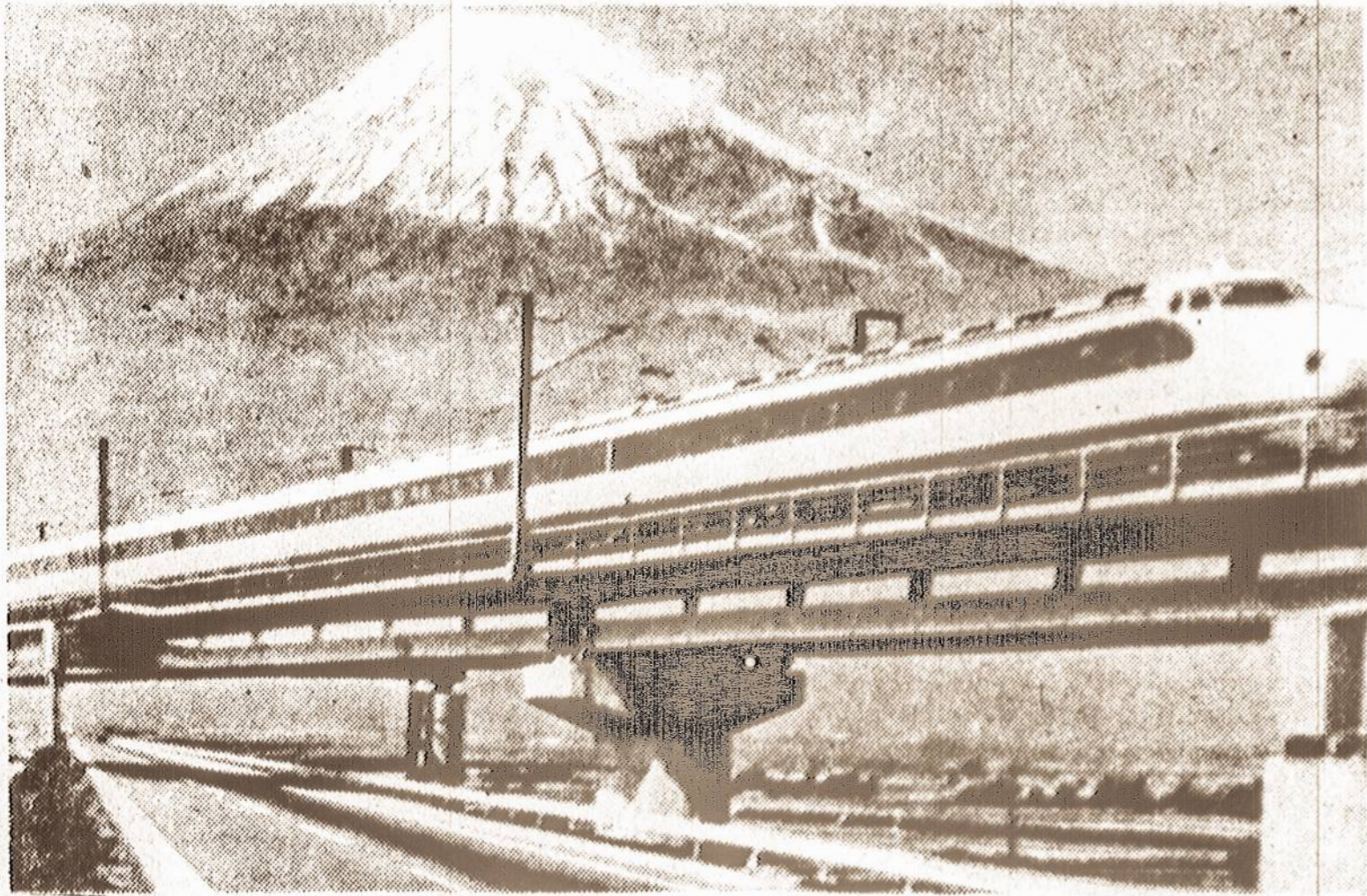
Amerikos lietuvių socialistų grupės galva, Jonas Pakalka, Grigaitį laidojant, pareiškė: "1914 metais, visų grupių Brooklynan sukviestame seime, buvo vienbalsiai priimta Grigaičio suredaguota rezoliucija, kurioje buvo reikalaujama Lietuvai nepriklausomybės."

Gaila, kad Pakalka nežino to meto Amerikos lietuvių istorijos, aiškiai įrašytos Vienybėje ir kituose to meto Amerikos lietuvių laikraščiuose. Seimą sukviestė, ne visos grupės, bet nepartiniai, tautininkai ir socialistai. Katalikai jau turėjo savo seimą prieš du mėnesius ir priėmė rezoliuciją, reikalavusią (pasekant Vilniaus Didįjį 1905 m. seimą) Lietuvai autonomijos.

Tiesa, Brooklyno seimą dr. Šliupas, kuris jau 1887 metais lenkų kalba New Yorke išleistame leidinyje Litwiny i Polacy tiesmukai lenkams ir lenkuojantiems lietuviams pasakė:

-- Lietuva nori būti nepriklausoma, -- norėjo, kad Brooklyno seimas priimtų jo pateiktą rezoliuciją, kurioje sakė: -- Kaip Europos gyventojų šaka, lietuviai ir latviai geidžiame savo lietuviškos laisvos valstybės, minimaliai bent autonominės Lietuvos, su seimu Vilniuje. --

Grigaitis šią Šliupo rezoliuciją komisijoje pasmaugė ir pakišo savo, iš Povilo Višinskio 1901 m. organizuojamai Lietuvos demokratų partijai Credo paimtą sakinį: Lietuvai geidžiame atsikratyti svetimų despotų, -- išbraukdamas kitą Višinskio sakinį: -- Mūsų idealas laisva, nepriklausoma Lietuva. --

Tokaido, vienbėgis traukinys, nuvežs keleivius 500 kilometrų iš Tokyo į Osaką per 3 valandas. Tolumoje matyti Fujiyama ugnikalnis.

ŽVILGSNIS Į GLIAUDOS AŠOČIUS

Jurgis Gliuda yra nepaprastai gajus ir kūrybin-
gas rašytojas. Vieną po kitos skina Draugo romano
premijs, parašė keletą gana gerų ir svarių romanų.
Pažvelkime į paskutinį, 1968 m. Draugo premijuotą,
1969 m. Lietuvos Knygos Klubas išleista romaną,
vardu Liepsnos ir apmaudo ašočiai. Pirmiausia
norisi padaryti keletą pastabų autoriui dėl kalbos.

Svečių vaišiname iš gražių, švartų indų. Gerą
paveikslą gražiai įreminame. Geram romanui būti-
na ir graži kalba. Už ją ne visada Gliudą galime
pagirti. Tiesa, kad rašant apie abstrakčius dalykus,
kaip Gliaudos daroma, sunku tinkamai lietuviškai
išsireikšti. Sunku, bet galima. Įrodymui pateikia-
me Juozo Girniaus knygą Tauta ir tautinė ištikimybė,
kurios kalba pavyzdinčiai taisyklinga ir aiški, nors
ten abstrakčių protavimų nors riešukučiomis semk.
Patartume ir Gliudai (kartu ir Draugui) daugiau
dėmesio kreipti į knygų kalbą, ištaisyti vis paskar-
tojančias klaidas bei nelygumus, pasikviesti pagal-
bos iš šalies.

Pradžiai autorius galėtų atsisakyti svetimžodžių,
kur juos galima pakeisti lietuviškais žodžiais, pav.:
neakceptuotas — neprilimas; švelniūra — šukuosena
arba plaukai; stakatiški sakiniai — kapoti sakiniai;
respektuoti — gerbti; furunkulai — augliai; faros —
šviesos; glansuoto-žibandžio; anonsas — skelbimas;
likęs savo gyvenvietės kubatūroje — savo bute;
žalsva kranto monotonią slėgė psichiką — žalsvas
kranto vienodumas slėgė dvasią. Ką reiškia "dabar
kajuk?"

Kai kur autoriui klūva ir linksniai. Jo mėgia-
mas (ir kitur spaudoje vartojamas) netaisyklingas
vietininkas ("Delfino ženkle") jau buvo pasmerktas,
bet vis dar tebeklasi.

Ašočiuose randame: sandūroje su pagonybe —
mūsų sąvokos dievybės pažinimo — mūsų dievybės
pažinime — mūsų dievybės pažinimo sąvokos; buvo
apmaudingame ūpe — buvo apmaudingai nusitelkęs,
buvo apmaudus; ji buvo lengvame vestuviniame
apdare — ji buvo lengvu vestuviniu apdaru.

Kitų linksnių bei prielinksnių netikslumai: dumb-
lo aprauplėję augalai — dumbliu; neturint ką valkyti —
ko; norago pertrauktas — noragu; sugebėjo išgyventi
gausiomis šeimomis — su gausiomis šeimomis;
vandenyno beribė, nusidriekusi iki akiračių — aki-
račio; saldaus dekadentiškumo perausi — saldžiu
dekadentiškumu atausi; margas dėl aguonų nuo
aguonų; virpėdamas dėl vėsos ir nuogščio — virpė-
damas nuo vėsos ir išgąščio; jis buvo nustebęs mano
atsilankymo — jį nustebino mano apsilankymas;
gyvenimas apunko smulkmenomis — nuo smulkme-
nų, sužalotas iki neatpažinimo — neatpažįstamai;
susotū dėmesiu ties niekais — susidomėti niekais;
krantas, kuriuo jie šliaužė išilgai laivu — krantas,
ties kuriuo jie šliaužė; nusikratau religiniu slogučiu
religinio slogučio.

Netikslūs priešdėliai: smūgis atitrenkė sąmonę
užtrenkė; jis nusakė — atsakė; turiu dabar nusakyti
visa tai — išsakyti; po suslėptą žvaigždutę — pa-
slėptą; neatplaunamos rankos — nenuplaunamos.

Kiti taisytiniai pasakymai: sėdėjo nekrustelėje —
nekrutėdami; koks tai išgėrusiųjų — vienas išgėru-
siųjų; tariuosi toks ir esu — tariuosi toks ir esąs;
visi tvariniai tiki savo gyvastinga intucija išlaikyti
savo gyvybę — galima pasakyti paprastai: visi tvari-
niai stengiasi išlaikyti savo gyvybę; puslapių
varstymas — sklaidymas; varstė periodiką — vartė
arba sklaidė; daiktai palengva diktuoja jam elgtis jų
atžvilgiu kooperuojančiai — daiktai palengva jam
liepia pritapti; kraujas jam dengė veidą ir matymą —
kraujas užliejo jo veidą ir akis; pažįstami savitarpje
je — pažįstami (nereikia "savitarpje"); kraujas
lašėjo iš sužeidimo — iš žaizdos; uolos, verždamo-
sios į aukštį — verždamos; vabalėlis išlakstė oran
išlėkė (išlakstoma ne kartą, bet kelis kartus); žmo-
nės šiepėsi — šaipėsi (šiepiasi kartą, šaiposi daž-
nai); paveskime dalyką spalukams atrasti maldų
fabrikantus — nereikia žodžio "dalyką"; buvo žiauri
beprasmi sutikti čia savo mirtį — beprasmybės
("beprasmi" yra būdvardis, pav., beprasmi
mirtis).

Autorius vargsta, kaip ir daugelis mūsų su sve-
timų vardų rašyba: kartais rašo Chicago, kartais
Čikaga. Kai kur neatskiriama žodžių reikšmė.
Pav., snieguolė yra pavasarinė gėlė, o sninga snai-
gėmis, sniegulėmis; motina vaiką augina, o slaugo
tik sergantį; papartynai nėra dygūs, tik šiurkštūs.
Ką reiškia "atriglitojės sumanymas"? Kaip supras-
ti: "Kaukšėjo kakafoniški paukščių šnibždesiai"?
Kakafonija yra nedarus skambesys; kaip gali šnibž-
desiai (paukščių?) būti kakafoniški ir netgi kaukšė-
ti? Juokinga.

RAŠYTOJAS JURGIS GLIAUDA,
laimėjęs dar vieną Draugo premiją už ro-
maną "Liepsnos ir apmaudo ašočiai".

Kartais autorius taip suraizgo sakinį, kad pa-
vargsti beglaidydama jo mintį. Pav.: "Slaugės
niūniavimas ir Schweitzerio fugos džinglėse ir to-
kiame staigiam prisiminime, lyg stumtų Draugą į
kitą sferą, į tragedijos ermtę ir lyg dingtų tragedi-
jos vulgarinimas avangardo pjesėse ir atsiskleistų jį
gryna, amžina ir didinga, nes tik tragedija tėra vie-
nintelis ir tikras žmogaus palydovas realybėje"
(232 p.). "Sėdėjau parke ir glušinau apmaudą dė-
mesio kabinimusi prie rudens įžengtųjų į sodą"
(271 p.). Nesuprantami sakiniai: "viskas tai atsa-
komumo sferoje; realus apmiris lauke; keistu pro-
veržiu atskambėjo; suvokti sumariai; autoriai kaupė
nepasitikiėjimu."

Jie tikrai "kaupia" skaitytojo nepasitikiėjimą
autorius pagarba skaitytojui. Klausimas: ar au-
torius nemoka ar nenori rašyti aiškiai ir paprastai.
Pompastikos jis irgi nevengia (ar neišvengia),
pav., besileidžianti saulė jam — "rausvas saulės
diskas tragiškos žitės vaidinime"; Jevtušenko —
"plaukų kuokštai šampano sprogime"; o jo poezija
apibūdinama kaip "santūrumas su kontrapunktu so-
cialistinio utilitarizmo smerkime." Geriau išieyti be-
tų koturnų ir megafonų.

Iš kitos pusės, tokia varginanti kalba ir sunkus
stilius kai kada šioje knygoje tinka, nes lyg ir pa-
mėgdžioja įvairių, rezoliucijų, pranešimų ir kitų
oficiališkųjų raštų pompastišką stilių.

Nežiūrint to "gero" privalumo, Ašočiai yra pa-
našūs į juose aprašomą "padarginę", pilną surdijus-
tų "zigzagų", per kuriuos lpdamas gali ne tik
kojas, bet ir liežuvį nusilaužti. O gaila, nes po tu
neišvalytu laužu slepiasi visai geras romanas.

Bet tegu skaitytojas neišsigąsta. Lietuviai žmo-
nės kantrūs, prie visokių "zigzagų" savo spaudos
pripratinti. Ir Ašočius galime perskaityti ne viena,
bet kelis kartus — tiek juose įdomių dalykelių.
Skaityti verta, nes tema nauja ir nejudinta — temų
pasirinkimo naujumu Gliuda žengia kitą išsivijios
romanistų prieky. Ašočiuose jis padėjo dabartinę
Lietuvą. Ar galima ją aprašinėti iš tolo?

Nėra abejonės, kad autoriui būtų dar geriau pa-
sisekę parašyti tą romaną, jeigu jis būtų Lietuvoje
dabar pagyvenęs, į jos žmonių gyvenimą ir buitį ar-
čiau ir ilgiau prisilūžėjęs. Bet kai tai negalima,
lieka — ten leidžiama spauda, knygos, iš ten ateina
laiškai, ten buvusiųjų pasakojimai bei kelionių įspū-
džiai. O svarbiausia — paties autoriaus nujautimas
ir vaizduotė.

Parašė Cvirka Franką Kruką — buvo kritikuojam-
as, kad rašęs Amerikos gyvenimo nepažindamas,
Amerikoje nebuves. Patys čia pagyvenęs, matome,
kad Cvirka labai daug neklydo; šokių tokių smulk-
menų nežinojo, bet graborių ir kitų biznierių dvasią
teisingai suprato. Ar Gliuda Lietuvą teisingai pa-
vaizdavo — šiuo tarpu patikrinti negalime; bet už
drąsą imtis tokios sunkios ir rizikingos temos —
pagyrimo vertas. O faktinė realybė ir nėra taip
svarbu, nes čia romanas, o ne apybraiža.

Ašočiuose aprašoma kolūkio gyvenimas ir buitis,
bet romanas ne buitinis. Buitis čia tik fonas, ku-
riame atsiviečia trys pagrindiniai veikėjai: skai-
tyklos vedėjas Survila, kacetininkas žydas Šapira ir
mechanikas-kunigas Jatulis. Survila yra romano
ašis, nes jis tą romaną—"kroniką", pagal autorių,
rašo, bet ne spaudai, o stalčiui. Tokių "stalčiniukų"
yra ir daugiau; jie susibūrę į slaptą, Giordano Bruno
vardo, literatūrinių diskusijų ratelį Kaune. Survila
aprašinėja ir tas diskusijas, ir savo paties galvoji-
mus apie įvairius rašytojus Lietuvoje, išvardindamas
juos tikromis pavardėmis. Svarbi mąstymų
tema: ar doktrina žmogui, ar žmogus doktrinai?
Aišku — pasmerkiamas lankstymasis doktrinai.
Daroma išvada, kad tie stalčiai su nespausdintais

rašais esą panašūs į tuos molio ašočius, kuriuose
"esėjų rutuliai išliko du tūkstančius metų", ir taip
"pagirusų žodžiai pavirto liepsna." Rašytojas turįs
nerimti, nes esą gerai, kad "apmaudas įžengia dva-
sion", kadangi "literatūros gyvybė paremta apmau-
du" (prisiminkim Solženicino tvirtinimą, kad di-
džioji literatūra gimstanti kančioje); jei "savo raš-
tuose skausmą užfiksuosime — lietuvių literatūrą
išgelbėsime, iškelstame." Čia ir išaiškėja romano
vardas: Liepsnos ir apmaudo ašočiai.

Apmaudo romane apstu, bet jis paslėptas po
ironijos ir apsimesto naivumo skraiste. Pav.,
smulkiai aprašinėjama kažkų skandinimo scena,
primenamas ir gaidžio galvos kirtimas ("vaikai
leipo juokais, kai nukirsta galva gaidys bėgioja po
kiemą").

Šioje "kačiukžudystėje" išryškėja Raikūnas,
Baikauskiukas (Marso kolūkinimo pranašas; jis iš-
šaukia "protestus, intervencijas, demaršus, nofas
ir rezolucijas" — neapsirikime — ne dėl žiauraus
elgesio vaikų akivaizdoje, bet todėl, kad žudynė
įvykdyta vandens semiamame kibire... Ir tų kažku-
kų laidotuvės sukelia galvosukio kolūkio politvado-
vams. Vaikai juos palaidoja, giedodami internacio-
nalą. O suaugusiems rūpestis: gerai tai, ar ne?

Romane daugelį įvykių: "svarstymas" rašančios
maldas kolūkietės (primena Sibiro lietuvių mald-
daknygę); ceremonijos, išleidžiant į kariuomenę, su
ilgiausiom, iškilmingom kalbom (lietuvių, pasiro-
do, visur ir visada mėgsta daug kalbėti; civilinės
jungtuvės; ateistinės veiklos svarstymas; mėslo iš-
vežimo rūpesčiai; nullo reikšmė darbo knygėlose;
darbininkų ligos; sodybinių stūpyų dalybos; poezijos
rečitalis; antireliginis marionetų teatras rajone —
visko čia rasi. Nuobodų? Ne, labai įdomų!

Autorius ypatingai domisi literatūrinėmis temo-
mis; kritikuoja įvairius Lietuvos poetus bei rašyto-
jus ir jų knygas; užkabina Sibire perauklėtuosius;
prisimena auto da fe Maskvoje — doktrinos koloso
šešėlyje nepralenkia ir tokių "tezių", kad, esą,
Krevės Dainavos padavimai susikaupę jo galvoje dėl
to, kad jis susižavėjęs rusų bylinomis-pasakomis...
Žodžiu, romane bandoma pavaizduoti ne tik buitį,
bet ir dvasinį Lietuvos gyvenimą (ne tik rašytojo
apmąstymus, bet ir kolūkiečio svajojimus apie atei-
tį), vis pastūdam ironija bei sarkazmu. Romane
įdėta satyra Karalius Žirnius — pavyzdys "stalčini-
kų" literatūros. Ypač pažymėtina ten įterpta įdomi
"stalčiniuko" novelė Sakmė apie tris (vykstanti
Vietname) su simboliškai ironiška pabaiga. Kažin
kodėl autorius aukština mirtį, teigdamas, kad
"mirtis yra realybė, nes mirty yra gyvybė." Kad
"mirtis yra realybė", tai savaime aišku, bet kad
"mirty yra gyvybė", autorius niekur neįrodo.

Svarbiausias visų tų kultūringų kolūkiečių rūpes-
tis — kultūros namai. Jie jau dešimt metų statomi
ir nepastatomi, nes trūksta statybinių medžiagų.
Tas rūpestis "laimingai" pasibaigia — kultūros na-
mai nukrinta kaip iš dangaus, be jokio darbo kolūkio
vadovybei (jei neskaityti menkniekių su šunimi).
Kaip viskas baigiasi Šapirai, Jatuliu ir Survilai,
skaitytojas pats pamatys.

Žodžiu, romanas "šviesus": liepsnos ir apmau-
do apstu — kaip ir buvo pažadėta.

T. S.

MICHALINA MEŠKAUSKIENE, kurios atsi-
minimus, daugiausiai iš Realinės Gimna-
zijos Marijampolėje, liepos pradžioje Va-
gos leidykla Vilniuje išleido 15,000 tiražu.

Penktoji Vytauto Klovos opera

"Amerikoniškoji tragedija"

Recenzija
JURATĖS VYLIŪTĖS

Ši kartą kompozitorius atsiskakė jam taip artimų lietuviškų motyvų ir penktosios savo operos siužetui panaudojo T. Dreizerio romaną "Amerikoniškoji tragedija". Libretą parašė Jonas Mackonis, bendradarbiauęs su V. Klova kuriant operas "Pilėnai" ir "Du kalavijai".

Libretistas lakoniškai, glaustai perteikė pačius svarbiausius įvykius, išryškino Klaido liniją. Robertos dramą, Sondros paveikslą. Veiksmas rutuliojasi ekspresyviai, gerai išdėstyti kontrastingi epizodai, išvesta veiksmo įtampa ir konflikto brenimo linija. Dramaturginė medžiaga sutvarkyta taip, kad kuo kompaktiškiau, ryškiau atsiskleistų Klaido ir Robertos tragedija.

Toks požiūris į romaną nulėmė ir žanrinį psichologinės dramos pobūdį. Trijų veiksmų, savo ruožtu suskaldytų į keletą paveikslų, struktūrą kompozitorius praturtino orkestriniais interliudais. Šie simfoninės muzikos paveikslai atraminiais dramos vystymo taškais, sušvelnino staigius perėjimus iš vieno jausmų pasaulio į kitą. Juk dviejų valandų muzika reikėjo pasakyti tai, ką išdėstė T. Dreizeris savo daugelio puslapių romane. Palyginus ankstesniųjų V. Klovos operų partitūras su "Amerikoniškoja tragedija", matyti, kad, likdamas ištikimas tradicijoms ir savo stiliumi, kompozitorius vis dėlto ieško ir naujo. Be minėtų interliudų -- gerų operos muzikos simfonizavimo epizodų, -- šįkart daug savarankiškesnės orkestro partijos; pakito ir arijos, ansamblio, choro formos. Jos tapo lakoniškesnės, paslankesnės ir aktyviai dalyvauja dramos vystyme. Ypač tai sakytina apie chorą, kurio funkcijos kai kuriuose "Amerikoniškosios tragedijos" paveiksluose visai kitokios, negu, pavyzdžiui, "Dviejuose kalavijuose" arba

"Vaivoje". Naujojoje V. Klovos operoje daug būtnių šokių, kuriais charakterizuojama turtingoji, besilinksminanti amerikiečių jaunuomenė. Tačiau čia autorius, deja, nepažengė toliau: tai buvo sukūręs jau "Dukteryje". Naujais, iki šiol nenaudotais sąskambiais praturtėjo harmoniją. Pasirodė ir amerikietiškieji ritmai, intonacijos, melodijų citatos. Dar kartą visu grožiu atsiskleidė ryškiausias kompozitoriaus muzikos bruožas -- plastiška, įsimenanti, aktyviai operos dramaturgijoje dalyvaujanti melodija. Ypač įspūdingai skamba giliai įprasminta emocio-

nestokojo ir režisierius -- Latvijos liaudies artistas Karlis Liepa. Jis yra ir vienas šios operos sukūrimo iniciatorių: gyvendamas kiek laiko Vilniuje, kur buvo pakviestas režisuoti operą, artimiausipaziņo su kompozitorium V. Klova ir paskatino jį parašyti tokią veiklą, kuris domintų ir kitų respublikų menininkus bei publiką. Kadangi T. Dreizerio romano siužetas jau seniai sudomino kompozitorių, jis ryžosi romano motyvus perkelti į muzikinį kūrinių. Opera "Amerikoniškoji tragedija" davė režisieriui daug dėkingos medžiagos, kuri ir buvo gerai išnaudota. Tik

Scena iš Vytauto Klovos penktosios operos "Amerikoniškoji tragedija", kurios premjera ivyko Rygoje, Latvijoje. Pagrindinėse rolėse - Janis Zaberis (Klaidas) ir Lauma Vanaga (Sondra).

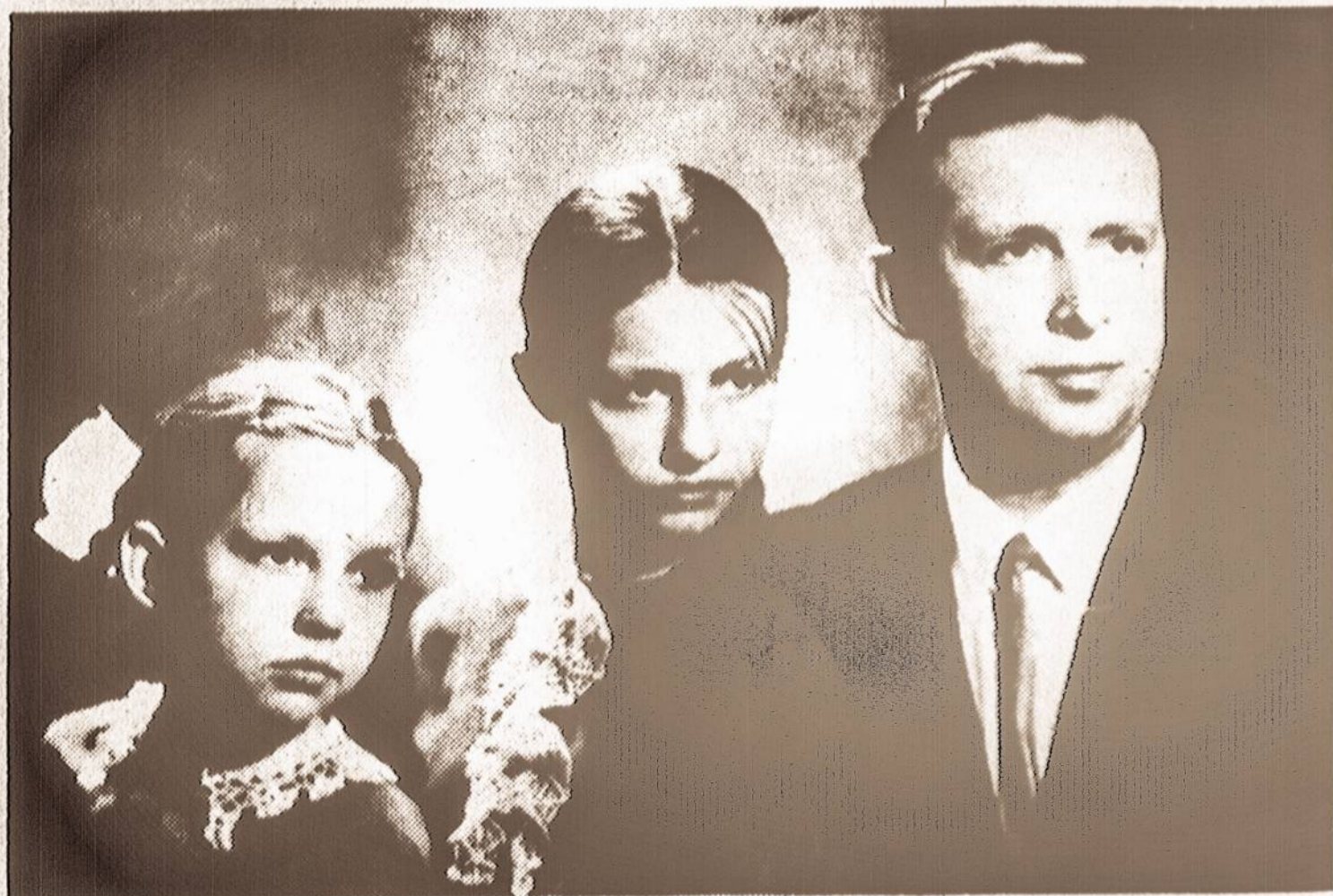
nali operos finalo muzika.

Ši kartą naujos lietuviškos operos premjerą parėngė ne Lietuvos, o latvių teatras. Rygos operos kolektyvas tikrai daug ir kūrybingai padirbėjo. Didelių pagyrimų nusipelnė dirigentas -- Latvijos nusipelnęs meno veikėjas Jazepas Lindbergas. Išradingumo

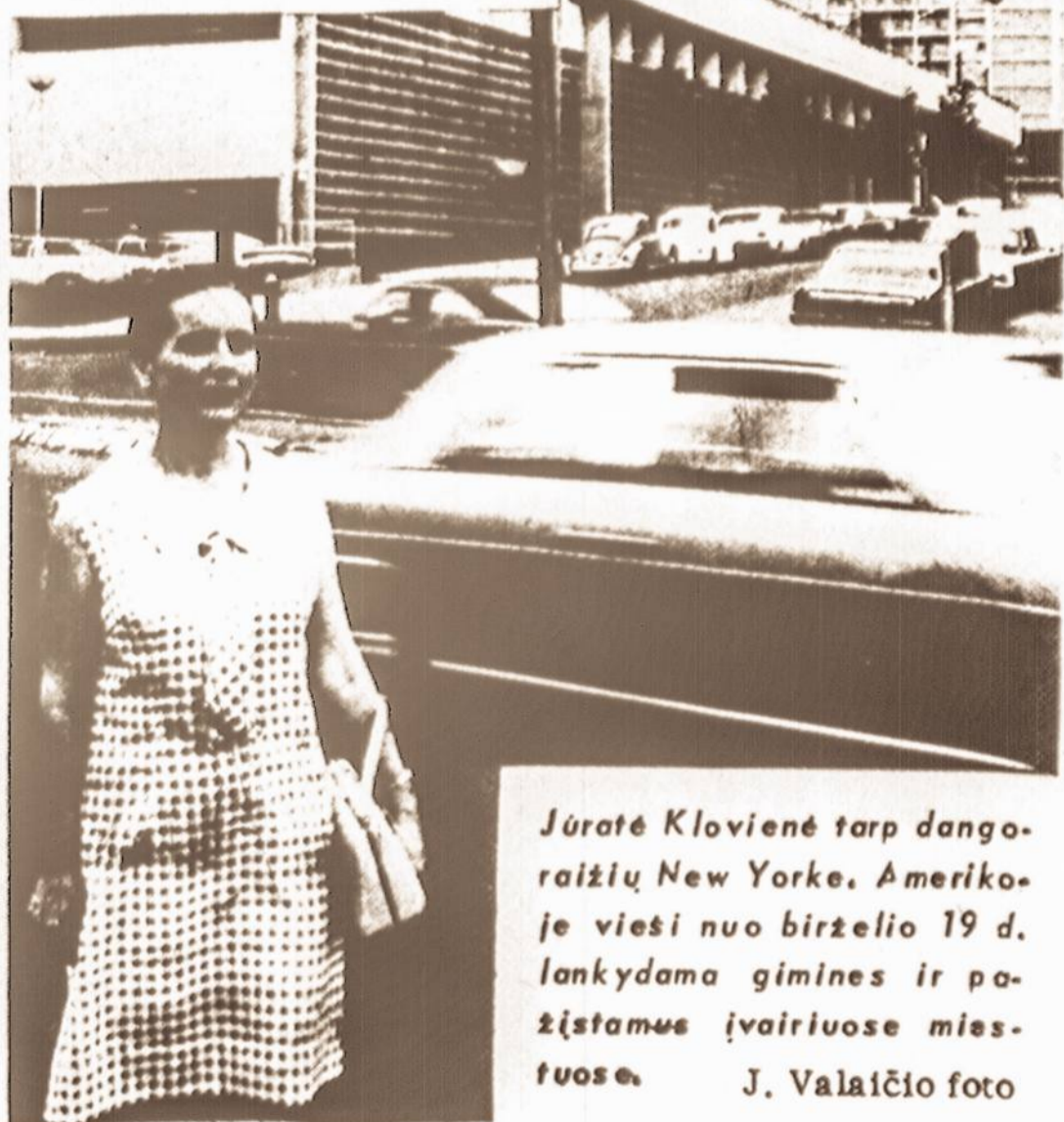
kai kuriose vietose pastatymas truputį prasilenkė su muzika. Ypač tai ryšku interliuduose. Statant V. Klovos operą Rygos teatre, pirmą kartą buvo savotiškai panaudota scenos erdvė, irengiant tris ekranus. Kai kada jie tapdavo dekoratyviniais elementais, tačiau dažniausiai -- veikėjų

pergyvenimų paveikslais, jų minčių, jausmų, prisiminimų atspindžiais. Pagrindinius operos vaidmenis sukūrė žinomi latvių solistai -- Mikelis Fišeris, Janis Zaberis (Klaidas), Laima Andersone, Rita Zelmane, Valentina Grinberga (Roberts), Vera Davidone, Lauma Vanaga (Sondra).

Vytautas Klova kūrybinio darbo metu savo namuose Vilniuje. Čia jis sukūrė penkias operas: "Duktė", "Vaiva", "Pilėnai", "Du kalavijai" ir "Amerikoniškoji tragedija". Šia pentąja V. Klovos opera susidomėję ir Amerikos muzikai, jų tarpe žinomas kritikas ir dabartinis Amerikos kompozitorių S-gos (ASCAP) pirmininkas Martin Bookspan. Jam ir kitiems netrukus bus pademonstruota šios operos ištraukos, užrašytos juostose premjeros metu. Juostas į Ameriką atvežė J. Klovienė.

Kompozitorius Vytautas Klova su dukrelėmis Jurate ir Vaiva, kuriai tas vardas teko, nes Klova tuo metu "pagimdė" savo antrąją operą pavadiną "Vaiva".

Juratė Kloviene tarp dangoraižių New Yorke. Amerikoje vieši nuo birželio 19 d. lankydama gimines ir pažįstamus įvairiuose miestuose. J. Valaičio foto

Lietuviško tautinio kostiumo raida

I. LITVINAITĖ

Kokiais keliais lietuviškas tautinis kostiumas atėjo į mūsų dienas: kuo vilkėjo, avėjo proseneliai, kaip rengėsi senovės lietuviai? Tai jaudina etnografus, lietuvių liaudies meno tyrinėtojus, dailininkus, liaudies ansamblių vadovus. Artėja 1970 m. Lietuvoje bus dainų šventė. Kuo vilkės šios šventės dalyviai? Siems klausimams aptarti, lietuviško tautinio kostiumo raida apžvelgti, tradicijų ir šiuolaikiškumo lietuviškame tautiniame kostiume problemai apsvaistinti Vilniuje įvyko pasitarimas. Kaip gyva iliustracija, Parodų rūmuose, kur ji vyko, įsikūrė lietuviško tautinio kostiumo paroda -- kukli lietuvių tautinio kostiumo raidos apžvalga.

Išklausyti Lietuvos Mokslų Akademijos Istorijos instituto etnografijos mokslininkės M. Mastonytės ir Valstybinio Dailės instituto docento K. Cerbulėno pranešimai apie lietuvių tautinio kostiumo raidą.

Suakaupta etnografinė medžiaga leidžia pilniau atsekti lietuvių tradicinius drabužius pradedant 19 amžiumi, iš kurio muziejuose yra išlikę konkrečių aprangos pavyzdžių.

Ankstyesniųjų šimtmečių lietuvių liaudies aprangos vaizdai susidaryti padeda archeologinė medžiaga. Tai leidžia gana tiksliai rekonstruoti senovės lietuvių drabužiai.

Praėjusio amžiaus antroje pusėje iš liaudies pradėjus nykti namų darbo audiniams ir tradiciniams tautiniams drabužiams, inteligentija suskato kaupiti senesnius pavyzdžius, tiksliau apsaugoti juos nuo visiško išnykimo.

XX amž. pradžioje tautinio tautiniai rūbai vėl pradėjo jelti į gyvenimą, šventes, teatrus, choros.

Tautinių drabužių kompleksai buvo kurti, pasiremiant 1939 m. suprojektuotais dailininko Antano Tamošaičio, dabar gyvenančio Kanadoje, tradicinių drabužių pavyzdžiais. Be abejo, scenos ir ansambliško reikalavimai lėmė kai kuriuos meninius paktimus. Bet jų formose išliko istorinė liaudies meno tiesa, audinių bei drabužių struktūrinė meninė tradicija.

Daug įvairių drabužių komplektų buvo sukurta liaudies ansambliams dainų šventėms.

Daug nuveikė dailininkas V. Palaima, kurio sukurti tautiniai kostiumai sudaro, dailininkai J. Balčikonis, A. Mironaitė, A. Daukšnienė, architektai A. ir V. Nasvyčiai.

1964 m. dailininkė D. Mataitienė Valstybiniam ansambliui Lietuva, jo naujai programai Amžius vėlai sukūrė naujus, ryškiai stilizuotus drabužius, pasuko nauja linkme. Prasidėjus visapusiškam lietuvių tradicinių tautinių drabužių stilizavimui, pakito jų rašto, spalvų, formos ir silueto, modeliavimo ir pastuvinio konstrukcijos meninis pobūdis, liaudiškumo esmė. Dra-

bužiai nustojo tradicinių bruožų, jie tapo daugiau individualių meninių ieškojimų išraiška.

Tad koks turėtų būti lietuviškas tautinis kostiumas? Kuri priimtinausia jo projektavimo kryptis? Kaip jame išlaikyti tradicijų ir šiuolaikiškumo lygsvarą?

Siais klausimais konferencijoje pareikšta nemaža įdomių, dažnai prieštarų minčių, samprotavimų, parodyta nuoširdaus rūpesčio ir nerimo.

M. Mastonytės nuomone, norint atskleisti lietuvių tautinių drabužių įvairumą ir turtingumą, atkuriant naują tautinį kostiumą, būtina parodyti atskirų Lietuvos rajonų aprangą su visais jiems būdingais savitumais.

Kiekvienos etnografinės srities meno Lietuvos savišios kolektyvai regioniniai etnografiniai ansambliai turėtų rengti savo kraštui būdingais drabužiais.

Lietuvos tautinių drabužių atkūrimo klausimas sėkmingai bus išspręstas kai nebus nutolstama nuo autentiškos lietuvių liaudies aprangos, jei nebus iškraipoma istorinė tiesa, jei į vieną visumą nebus jungiami įvairių epochų stiliai.

Dailininkų R. Songailaitės ir J. Balčikonio praeitais metais sukurta rūbai Lietuvos Valstybiniam ansambliui Lietuva.

M. Mastonytės nuomone, ir yra sėkmingiausias ieškojimų, labiausiai priartėjančių prie tradicinio kostiumo, pavyzdys.

K. Cerbulėnas pasiūlė -- tradiciniai tautiniai drabužiai, paremti etnografiniu

Nauji stilizuoti "Lietuva" ansamblio kostiumai simbolizuoja (iš kairės) - Suvalkija, Aukštaitija, Žemaitija ir Dzūkija. Nauji kostiumai kainavo apie 100,000 rublių.

autentiškumu, arba -- šiuolaikiniai tautinio charakterio kostiumai, laisvai interpretuojantys liaudies meno ypatybes.

Kuriant ir modeliuojant pirmosios grupės drabužius, K. Cerbulėnas pataria laikytis senųjų tautinių drabužių meninės-struktūrinės specifikos, skirstomas pagal Lietuvos rajonines stilištes savybes. Šiais drabužiais jis siūlo rengtis, kai atliekamos senosios lietuvių liaudies dainos, tradiciniai liaudies šokiai. Juose galima leisti tam tikrą saikin-

gą, pagal sceninius ir praktinius reikalavimus, stilizavimą. Bet iš esmės juose reikėtų išlaikyti tautinių drabužių istorinės išraiškos savybes.

Kurdami antrosios grupės lietuvių tautinius kostiumus, dailininkai galėtų parodyti savo kūrybinį subrendimą ir sugebėjimą suderinti lietuvių liaudies meno palikimo tradicijas su dabarties estetiniu požiūriu, meno kryptimis, mados tendencijomis. Naujuose nacionalinio charakterio kostiumuose, K. Cerbulėno nuomone, galimas aiškus, net esminis stilizavimas.

Ansamblio kostiumas, tai ne muziejinis eksponatas, o koncertinis apdaras, -- pareiškė Jaunimo teatro etnografinio ansamblio vadovas P. Mataitis. -- Ansamblių koncertuose skamba kompozitorių harmonizuotos liaudies dainos, choreografų sukurti šokiai, tai ir dailininkas turi teisės transformuoti, savalp interpretuoti tautinį kostiumą. Modifikavimo ar etnografijos keliu, svarbiausia meninis poveikis, išlaikytas originalumas.

Mes jau taip praturtėjome, kad liaudies ansambliui gali beveik kiekvienam šokliui, kiekvienai programai turėti atskirus drabužius, -- pareiškė dailininkas V. Palaima. -- Turime daug dailininkų, dirbančių lietuviško tautinio kostiumo srityje. Jei kiekvienas rengtųsi savo krašto etnografiniais rūbais, visi sudarytų gyvą muziejų.

Koncertuose matome vilkinčius rūbais, išsivysčiusiais iš praeito amžiaus vidurio valstietiško kostiumo. Betgi buvo ne tik epochiniai luominiai skirtumai, bet kažkuo vilkėjo ir miestelėnai, amatininkai, -- iškėlė mintį artistas B. Lukošius.

Scena turi savo reikalavimus, -- pažymėjo jis, -- kostiumų projektuotojams, dėš toliau spręsti ir vystyti Reikėtų turėti galvoje, kur tie drabužiai bus panaudoti: panoraminėje dainų šventė-

je, ar nedidukėje klubo scenoje.

Menas -- tai ne muziejus. Kiekvienas šokis, kiekviena daina turi savo temą. Todėl nedera jų atlikėjus įvilkti į muziejinius autentiškus kostiumus. Kostiumas -- meno, dailininko fantazijos kūrinys, jis turi būti tikroviškas, bet ne tikras.

Tautinio kostiumo pritaikymas scenai, kelia atitinkamus reikalavimus, bet jie turi būti išreikšti, nors ir stilizuotai, etnografinę tautinio kostiumo esmę, -- pabrėžė meno mokslų daktarė H. Kariūkštytė-Jaciniėnė.

Daug matomų scenoje parėdų -- nellaudiškų, jiems būdingas puošelviškumas, estradiškumas, stilių įvairovė pasigendame vieningų dailių liaudiškų spalvų derinio, detalių išryškimo ir panaudojimo.

Pasigesta leidinių, skirtų lietuviškam tautiniam kostiumui.

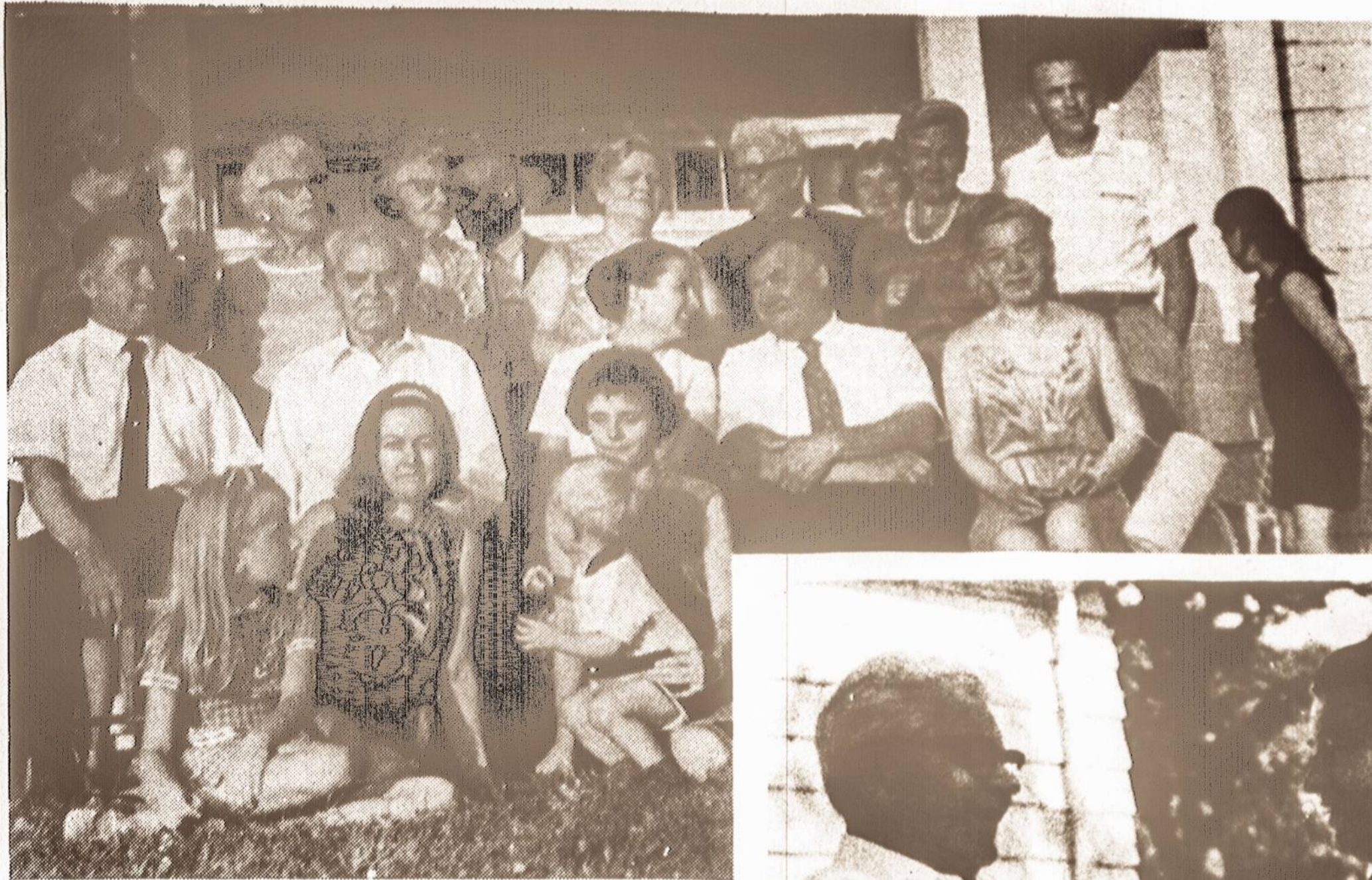
Dailininkai nusiskundžia, kad yra labai skūpi, sunkiai prieinama etnografinio tautinio kostiumo medžiaga, siūlė suruošti parodą, ją gerokai papildžius ir išplėtus visų epochų ir įvairių sričių bei luomų rekonstruotais lietuviškais tautiniais kostiumais, padaryti nuolatine. Konferencijoje paaiškėjo, kad vertėtų organizuoti lietuviško tautinio kostiumo konkursą, kur pateltkus projektus tvirtintų autoritetinga ir kompetentinga etnografų ir dailininkų komisija.

Lietuvos ansamblio meno vadovas V. Bartusevičius pažymėjo, kad tautinis kostiumas išsivystė į atskirą meno šaką ir patarė, kad vertėtų Lietuvos Dailės institute įsteigti lietuviško tautinio kostiumo skyrį.

Konferencijoje pareikštose mintys, tikimasi, pakostiumų projektuotojams, dėš toliau spręsti ir vystyti Reikėtų turėti galvoje, kur tie drabužiai bus panaudoti: panoraminėje dainų šventė-

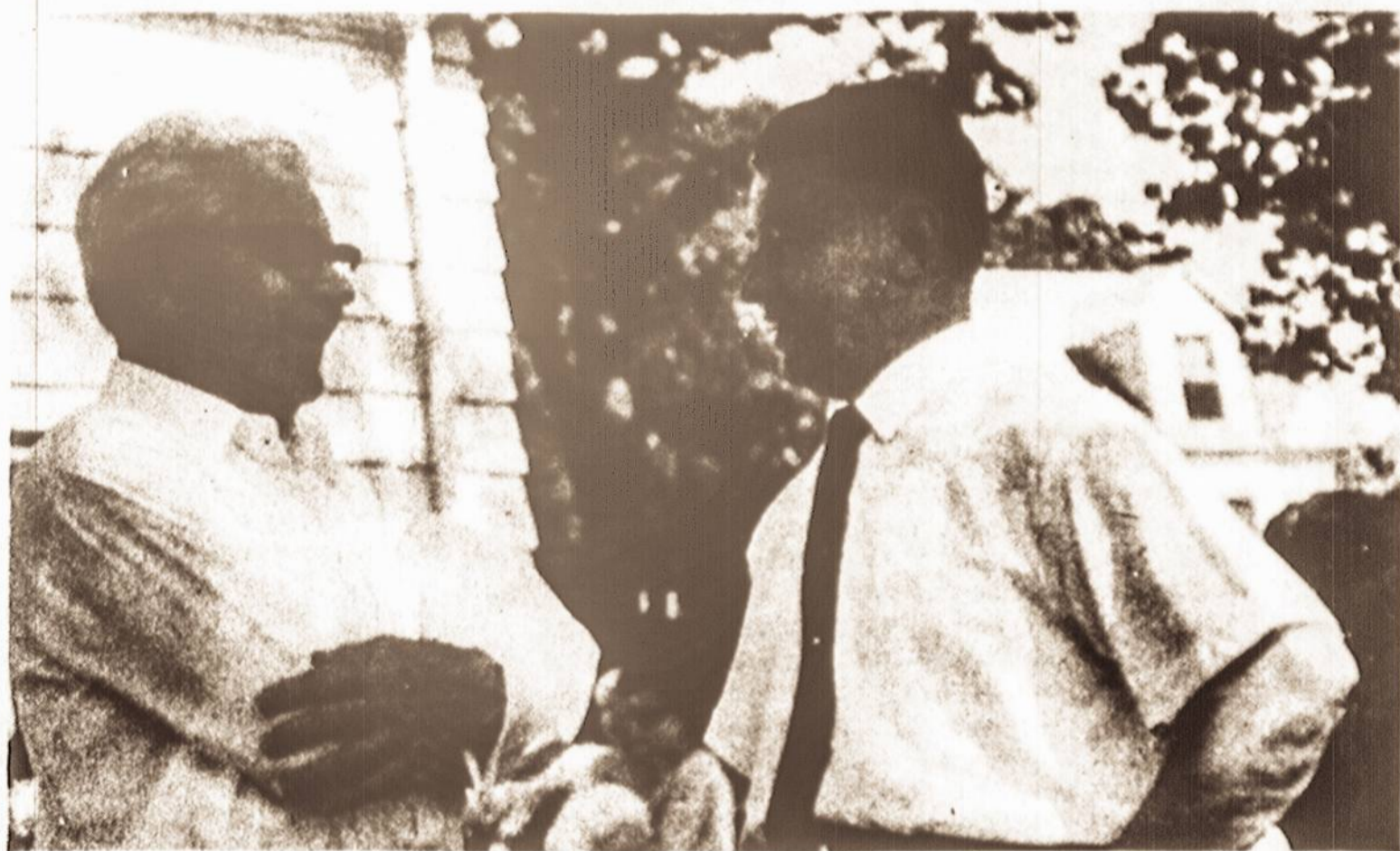
"Lietuva" ansamblio šokėjos naujuose stilizuotose tautiškuose kostiumuose.

Svečių tarpe (iš kairės): Juskytė, Laurinčiukienė, Juskiene su sūneliu iš Washingtono, Bronius Matulionis iš Lietuvos, Andrius Lapė, Joratė Klovienė ir Balys Miškinis iš Lietuvos, V. Tysliavienė, Kiaulėnaite, Pranė Lapienė, K. Petrikienė, Valtoniai, A. Janušienė, J. Šimėnas, P. Šimėnienė ir jaunieji Petrikai.

Susitinkant su svečiais iš Lietuvos Stony Brook, N. Y.

Šie vaizdai iš pobūvio Pranės ir Andriaus Lapės viloje ir soduose, daug kam turėtų priminti netolimą praeitį, kai čia šimtai lietuvių atvykusių iš tremties lankėsi – vieni ieškodami poilsio, kiti prieglaudos. Tada niekas nė nesvajavo, kad Amerikos žemėje galės sutikti savo artimuosius. Nesitikėjo ir Pranė Lapienė. Bet laikai pasikeitė ir štai, ją matome surengusią išleistuves broliui Baliui Miškiniiui, kuris po mėnesio viešnagės Amerikoje, grįžo į Lietuvą.

Andrius Lapė kalbasi su Bronium Matulioniu, kuris iš Kauno atvykęs lankosi pas savo puseserę Liobienę Woodhavene ir pusbroli Joną Šimėną, Scarsdale, N. Y. Pajūmėtina, kad Andrius Lapė neseniai sulaukė 80 m. amžiaus.

Sekmadienį, rugpiūčio (Aug.) 3 d.

visi keliai veda į

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" VALANDOS
rengiamą

RADIJO PIKNIKĄ

Didžiojo New Yorko lietuviams

PLATTDEUTSCHE PARK

1132 Hempstead Turnpike, Franklin Square, Long Island, N.Y.

Programoje: Lietuvaitės gražuolės rinkimas išrinkti "Miss Lithuania, 1969" • Pradžia 1 val. p.p. Programa 4 val. Sokiai 5 val. • Piknikas įvyks bet kokiam orui esant!

Įėjimo auka \$2.00 — Visus nuoširdžiai kviečia

Dr. Jokubas J. Stukas, Dir.

Pranė Lapienė savo seklycioje su Izolda Laurinčiukiene.

HORN DENTAL LABORATORIES

APTARNAUJA NEW YORKA,

77-20 101st Avenue

Ozone Park, N. Y. 11417

Tel. VI 5-7730

Kalba lietuviškai

CALL US FOR
Liquor CUT RATE L 071

SAVE ON
YOUR FAVORITE
BRANDS

GOLDSTEIN Liquor Store

DOMESTIC & IMPORTED WINES & LIQUORS

FOR DELIVERY PHONE
VIRGINIA 9-7669

NEAR FOREST PARKWAY

8427 JAMAICA AVE WOODHAVEN, N. Y.

Svečiai gaivinas! Ballo Miškinio isleistuvėse. Iš kairės: B. Čėponis, T. Jonaitis, Demie Jonaitienė, I. Laurinčiukienė, Jonas Kiznis, Balys Miškinis ir inž. J. Baltus.

JONO VALAIČIO NUOTRAUKOS

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

SUKAKČIŲ MĖNUO

Gegužės mėn. buvokelios pažymėtinos datos Lietuvos sporte. Prieš 30 metų, gegužės 28 Lietuva antrą kartą pasipuošė Europos krepšinio meistrio titulu, o prieš 50 metų -- gegužės 18 įsteigta pirmoji Lietuvos sporto organizacija -- Lietuvos Sporto Sąjunga (LSS). Lietuvos krepšinininkų laimėjimai, tiek 1937 metais, tiek 1939 metais dar ir šlandien gyvi beveik visų Lietuvos sporto mėgėjų atmintyje. Ypatingai šiemet, minint 30 m. sukaktį nuo paskutiniojo laimėjimo Europos pirmenybėse daugelis prisimena tas linksmas dienas, kuomet krepšinio karščiu gyveno visa Lietuva.

Amerikos lietuvių dėka, tuomet mažutė Lietuva pliekė visus -- net ir dideles valstybes, tokiu būdu išgarsėdama visame pasaulyje. Gaila, kad Lietuva negalėjo ginti Europos krepšinio nugalėtojo titulo tolimesnėse pirmenybėse, nors Tarybų Sąjungos komandos sudėtyje lietuviai pokario metais išsikovojo ne vieną Europos čempionų medalių. Žinoma, tai nėra pilna paguoda, mes Lietuvos, kaip nepriklausomos valstybės, šlandien žemėlapiuose nėra, ir dėl to jos negali būti nė Europos pirmenybėse ar olimpiadose. Pranas Lubinas, Budriūnas, Ruzgys, Puzinauskas, Kriaučiūnas, Jurgėla, Talzūnas, Zukas, Andriulis ir kiti vardai šių dienų mūsų jaunimui nedaug ką pasako, tačiau anais laikais jie Lietuvą iškėlė daug aukščiau negu to laiko valdžia su išblizginta armija per 20 m. galėjo padaryti.

Įdomi, nors ne tiek vertinga yra antroji sukaktis, kuria minime pirmosios Lietuvos sporto organizacijos įkūrimą. Apie tai laikraštis Lietuva rašė: "Gegužės 18 d. įvyko steigiamasis sporto sąjungos susirinkimas. Tuo susirinkimu paaiškėjo, kad lietuvių tarpe nei sportininkų nei sporto mėgėjų nėra. Tuo atžvilgiu Lietuva atsilikusi nuo užsienio... Išrinkta sąjungos valdyba, kuriai pavesta padaryti sportui kokią nors pradžia".

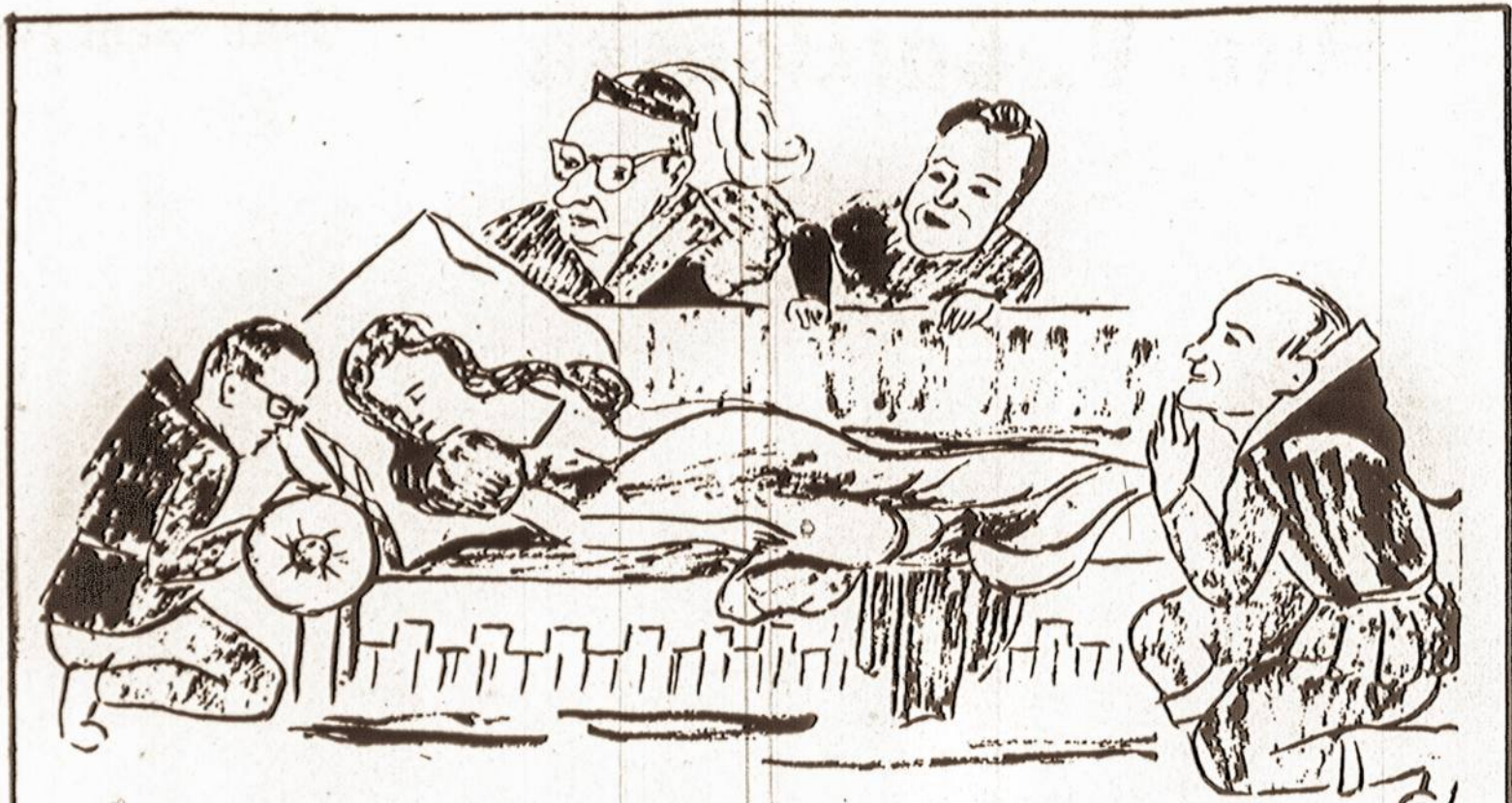
Tai buvo kukli pradžia. Si užuomazga, tačiau, atnešė konkrečių vaisių. Tų metų liepos 13 surengtos pirmosios sporto varžybos, buvo žaidžiamas lauko tenisas, įvyko kai kurios lengv. atletikos rungtys, buvovienėris futbolo rungtynės (čia LSS nugalėjo Aviacijos mokyklos komandą 4:2). LSS 1920 m. mėgino surengti Lietuvos futbolo pirmenybes, bet atsirado tik viena komanda, pareiškusi norą jose dalyvauti. Si Sporto sąjunga veikė neilgai: likviduota 1920 m. rugpjūčio 2.

SPORTO KALENDORIUS

1969 m. dvisavaitinis kalendorius, kurį išleido Minties leidykla, yra skirtas Lietuvos sportui atžymėti. Tai gražus, didoko formato leidinys su spalvotu viršeliu, kuriame matoma gracinga mergina-gimnastė. Kalendoriuje yra gausu sportą vaizduojančių nuotraukų ir aprašymų. Vienas aprašymas yra bendras apie sportą Lietuvoje, kiti -- apie atskiras sporto šakas. Užsimenami ir prieškariniai laikai, nors jiems daug dėmesio ir neskiriama (vietomis su pagrindu, nes daugelyje sporto šakų jokių pažymėtinų pasekmių prieškariniais metais nepasiekta). Žinoma, netruksta ir propogandinių priemonių. Štai, rašinio apie futbolą pradžia:

"Futbolo istorija mūsų gintariname krašte nėra sena. Jos pradžia laikoma 1920 metais. Tuomet didelio sporto entuziasto, žinomo lakūno Stepo Dariaus iniciatyva Kaune susikūrė pirmosios komandos, įvyko pirmieji susitikimai. Palaipsniui futbolo populiarumas augo, įvyko nemaža tarptautinių susitikimų, kurie, deja, taip ir neatnešė didesnes sėkmes mūsų sportininkams. Todėl netenka stebėtis, kad tikrai masinė ir mėgstama ši sporto šaka tapo, tik atkurūs Lietuvoje Tarybų valdžią, žengiant koja kojon su broliškių respublikų sportininkais..."

Štai kalendorius yra puiki informacinė knyga, lyg ir maža enciklopedija apie sportą.

Ji simbolizuoja Lietuvių Žurnalistų Sąjungą. Centro valdybos nariai - V. Mingėla, Vyf. Alantas (pirm.), V. Selenis ir A. Nakas - miegantį karalaitę (Sąjungą) žadina iš saldaus miego.

Iš LZS biuletento "Pranešėjas" Nr. 2.

Stebėtojas...

Atkelta iš 5 psl.

reikalavo iš vokiečių ir airių vyraujamos hierarkijos savų tautiečių vyskupų. To negavus, dėl nepasitenkinimo atsirado net Romai nepriklausoma "nežalėžna" Bažnyčia, kuri pakurstė tolygų sąjūdį ir lietuviuose, kuriuo buvo vyskupas Gritėnas, o lenkams Buffalo, N. Y. vadovavo lietuvis Jasinskis.

* London Times literatūros priėde susilaukusi recenzijų (kurios buvo paskelbtos Vlenybėje) TILŽėje gimusio, lietuviškomis temomis vokiškai rašiusio Johanes Bobrowskio apysaka Levino malūnas (34 pasakėlės apie mano senelį) jau išverstos į lietuvių kalbą ir Vilniuje išleistas. Vertėja E. Vengrienė. Knyga 240 pusl., kainuoja 74 kap.

Kviečia į Sibirą

Rusų kviečiami iš Estijos apie 1,000 gyventojų išvyko į Sibirą gyventi. Rusų vyriausybė jiems apmoka už jų ūkius Estijoje, apmoka 4,000 svarų багаžo, nemokamai perveža ir dešimčiai metų paskolina po 4,000 rublių ūkininkauti Sibiro kolchozuose. Noriai į Sibirą išvyksta anksčiau Estijoje apsigyvenę rusai, mažesniu noru vyksta estai.

Estijos žemės našumas 86% didesnis negu Tarybų S-gos vidurkis, net geresnis už skandinavų žemės ūkio našumą.

WHITE HORSE

Tavern

SU MODERNINTAS

Vėsinamas

BARAS IR RESTORANAS

Duodami polaidotuviniai pietūs.

86-16 Jamaica Ave. Woodhaven, N. Y.

Tel. Virginia 6-9519

PRANAS BRUČAS Savininkas

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės į

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių paraiškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

Virginia 6-1800

VYT. BELECKAS Savininkas

Winter Garden Tavern Inc.

1883 Madison Street Brooklyn, 27, N. Y.

Tel. EVergreen 2-6440

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

PETER'S Bar & Grill

Sav. PETRAS KADAS

Jauki vieta įvairūs gėrimai.

Graži salė pobūviams bei susirinkimams.

KVIEČIAME IR LAUKSIME JŪSŲ ATŠILANKANT

459 Grand Street Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 4-8698

Mirė V. Barčiauskas

Liepos 3 d. mirė žurnalistas Vladas Barčiauskas. Draugai jį užtiko negyvą jo bute. Buvo pašarvotas N.F. Walker laidojimo įstaigoje Woodhavene. Atsisveikinime maldas atkalbėjo prel. J. Balkūnas. Palaidotas iš Maspetho lietuvių par. bažnyčios Veteranų kapinėse Farmingdale, L.I. Į kapines palydėjo Tėvas Petras Baniūnas.

Nuliūdime liko žmona Elzė ir sūnus Jonas 21 m. amžiaus, šiemet baigęs Columbia Universitetą ir specialiai tarnybai pradėjęs ruoštis Colorado valst.

Velionis gimė 1908 m. sausio 17 d. Eržvilke, Tauragės apskr. Baigęs gimnaziją, išvyko į Kauną ir įsijungė į žurnalistinį darbą. Eltos žinių agentūros buvo pasiūstas atstovu į Klaipėdą. Buvo Lietuvos Aido korespondentas ir kt. laikraščių bendradarbis.

1939 m. atvyko į New Yorką ir čia užkliuvo prasidėjus II Pas. karui. Buvo mobilizuotas ir kariuomenėje dirbo kaip vertėjas.

Po karo keletą metų dirbo Vienybėje kaip red. padėjėjas, taip pat plačiai važinėjo po lietuvių kolonijas rinkdamas laikraščiu prenumeratas ir garsinimus. Uždarbis buvo nedidelis, kaip ir visų spaudos darbininkų, ir žmonai atvykus iš tremties įsteigė savo garsinimų agentūrą, parūpindamas skelbimus vokiečių, ukrainiečių, lenkų, ispanų, latvių ir kitų tautybių laikraščiams. Stojė srityje, žmonai talkinant, sėkmingai veikė.

Velionis buvo veiklus Republikonų partijoje, nemažai dirbo organizuodamas lietuvių komitetus prez. Eisenhower ir Nixon

VLADAS BARCIAUSKAS
1908 - 1969

rinkimų metu. Daug dirbo ir Rockefelleri renkant į gubernatorius.

Bendradarbiavo Naujienose ir kt. laikraščiuose, veikė SLA ir buvo BALFO centro valdyboje. Prieš keletą metų, sveikatai sušlubavus, buvo priverstas pasitraukti iš visos veiklos. Skelbimų agentūrą jau eilę metų tvarkė Elzė Barčiauskienė, kuri ir toliau tvarkys agentūros reikalus.

Prof. Z. Žemaitis

Vilniuje, birželio 24 d. mirė prof. Zigmas Žemaitis, sulaukęs 84 m. amžiaus. Palaidotas Rasų kapinėse.

Prof. yra buvęs Kauno V. D. Universiteto gamtos matematikos fakulteto dekanas. 1940 m. persikėlė į Vilnių ir profesoriavo Vilniaus u-tete. Nuo 1946 - 1949 buvo Vilniaus universiteto rektorium.

Jean Geguzytė Žilonienė

S. Gegužis, SLA viceprezidentas, su šeima skaudžiai pergyvena staigią ir netikėtą mirtį savo dukros Jean Geguzytės - Žilonienės. Ji mirė nuo smūgio, kuris ją ištiko einant mokytojos pareigas Mahanoy Area High School, Mahanoy City, Pa. birželio 3 d.

Buvo nugabenta į Good Samaritan Ligoninę Pottsville, Pa., bet negalėdami suteikti reikalingos pagalbos daktarai patarė ligonę vežti į Episcopal ligoninę Philadelphiaje. Ji mirė pakelyje į ligoninę.

Velionė buvo pašarvota namuose - 410 E. Centre St., Mahanoy City, kur su tėvais gyveno.

Jean Geguzytė - Žilonienė

Buvo palaidota birželio 7 d. šv. Juozapo kapuose. Tūkstančiai žmonių ją palydėjo į kapus. Velionė buvo plačiai žinoma kaip visuomenininkė ir ypač buvo populiarė savo studentų tarpe. Ji yra baigusi Pennsylvania Universitetą Philadelphiaje, o mokytojos diplomą gavo Teachers College, W. Chester, Pa. Dėstė anglų ir vokiečių kalbas.

Priklausė SLA, Lietuvių Moterų Klubui ir eilėje kitų lietuvių ir amerikiečių mokslinėse organizacijose.

DR. L. STANAITIENE

Birželio 26 d. mirė dr. Lidiya Stanaitienė - Zinkeitytė, buv. Lietuvos pašto valdybos direktoriaus inž. Prano Stanaičio našlė. Palaidota Cypress Hills kapinėse birželio 30. Nuliūdime liko dukterė ir žentas Marina ir Zigmas Raulinaičiai.

* Jonas Pečankis išlipęs iš autobuso prie Dariaus-Girėno posto Chicagoje eidamas per Western Ave. -- automobilias parmuštas, nuvežtas į ligoninę -- mirė. Buvo vienas Lietuvių Prekybos Rūmų narių, direktorius. Nelaimė įvyko jam vykstant į posėdį.

ADVOKATAS

C. A. VOKET

(VOKIETAITIS)

41-40 74th Street
Jackson Heights, N. Y.

Telefonas: NEWton 9-6620

SVAJONĖJE AR TIKROVĖJE

Visada skaniausias ir geriausias

LENKIŠKAS KUMPIS

Tobulybės simbolis, vaisius ilgo patyrimo bekonų auginime ir paruošimo būdo. Pukus visokioms progoms.

Reikalaukite tikro, importuoto, kuris mūsų rinkoj yra žinomas pagal šią markę:

KRAKUS — ATALANTA — TALA

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEWey 4-5136

Charles J. Roman Funeral Home

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)

423 Metropolitan Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Koplyčia laidotuvėms Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand Street Brooklyn, N. Y.

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER
JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

CARPENTER
**CABINET
MAKER**

CUSTOM BUILT

CABINETS

- BOOKCASES
- ANTIQUE REPAIRING
- FORMICA WORK SPECIALISTS

AUGUST VILENIŠKIS
119-20 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y.

VIRGINIA 7-5760

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY · MUTUAL FUNDS · INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, apdraudus,

federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymą, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiems kitais reikalais, — kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue
Woodhaven, N. Y. 11421

BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SŪSISIEKIMO PRIEMONĖMIS Į VISAS PASAULIO VIETAS

Atdara kasdien nuo 9 v.r. iki 9 v. vakaro

VIENYBĖ

* Dr. Marija ir Aleksandras Zemaičiai drauge su dr. Regina Saldaitiene, vasaros atostogų išskrido į Europą. Lankysis Londone, o iš ten į Paryžių ir Amsterdamą. Iš Amsterdamo automobiliu vyks į Vokietiją, Austriją ir Romą, aplankys Veneciją, Florenciją, Milaną ir Genevą. Iš Genevos lėktuvu į Madridą ir Lisaboną ir vėl į Londoną, iš kur grįš į New Yorką liepos 29 d.

* J. V. Valickas, Vienybės bendradarbis ir skaitytojas iš New Jersey, kur ilgus metus gyveno ir beveik kasmet atostogauti vykdavo į Meksiką, Vienybę praneša, kad išvyksta į Roswell, New Mexico gyventi, kur oras sausas, grynas ir miestelis paskendęs rozėse.

* Vyskupo Antano Deksnio pagerbime Maspetho lietuvių par. salėje dalyvavo apie 250 žmonių. Pagrindiniu kalbėtoju buvo A. Diržys, vyskupo mokslo draugas. Meninę programą atliko sol. St. Citvaras ir A. Mrozinskas.

MARYTĖ VASILKA, kuri liepos 31 išskrenda atostogų į Lubeck, Vokietiją. Ten gyvena jos 78 m. amžiaus motina Anskaitienė. Ta proga lankysis ir kituose kraštuose.

* Prof. Kun. Ant. Rubšys, praleidęs kelis savaitius atostogas Los Angeles šv. Kazimiero parapijoje, birželio pabaigoje vėl grįžo į savo darbo vietą New York, N. Y., kur jis profesoriauja Manhattan College, dėstydamas šv. Raštą ir teologiją. Savo atostogų metu kartu su inž. R. Prižgintu buvo išvykę į Washington State ir buvo įlipę Mt. Rainier kalno viršūnę, kuri turi 14,410 pėdų aukščio. Prieš lipdami, turėjo atlikti kopimokursus. Viršūnę pasiekė įdėd su kitais penkiais alpinistais. Jie gavo kalno vadovybės pažymėjimą už gerą ir greitą kalno užkopimą.

* Bronė Spūdienė liepos 29 d. išskrenda į Lietuvą su lietuvių ekskursija, kurią organizuoja Union Tours. Lietuvoje viešės 12 dienų lankydamą savo gimines ir pažįstamus.

Litas, Inc. veikla

Litas Investing Co., lietuvių finansinė bendrovė, nuo dabar veiks Litas, Inc. vardu. Neseniai įgytame O'Hare Congress Inn, arti Chicagos O'Hare aeruosto, birželio 21 d. įvyko metinis akcininkų susirinkimas, kuriame dalyvavo 74% Lito akcininkų. Suvažiavimo dalyviai pageldavo, kad įgytasis Franklin Parke 115 kambarių motelis būtų dažniau lietuvių naudojamas. Motelyje yra šildomas maudymosi baseinas, restoranas, baras, kelios salės. Įžengęs į milijoninės vertės bendrovę tarpą, Litas, Inc. nutarė dabartinę vieną akciją padalinti į 10, t. y. turintiesiems 100, išduoti 1,000. Nutarė išleisti ir naują 500,000 akcijų laidą.

Lito direktoriais perrinkti: Vytautas Vebeliūnas, Algis Vedeckas, Antanas Škėrys ir Kvirinas Aleksandravičius iš New Yorko, Vytautas Galvydis ir Juozas Bažys iš Chicagos.

Darius - Girėno paminklas Lituanica Square, Brooklyne. Liepos 19 d. 3 val. po pietų prie šio paminklo įvyks Darius - Girėno skridimo 36 m. sukakties minėjimas. Bus himnai ir trumpos kalbos. Bronė Spūdienė, Komiteto pirm., visus kviečia dalyvauti.

Tradicionis lietuvių kriaucių (54 lokalo) pobuvis Prano Bručo restorane birželio 25 d. Iš kairės: F. Kalasevičius, V. Galinienė, Zaveckai, F. Kazakevičius, Pr. Bručas, V. Ubara, V. Misevičius, Paulauskas su žmona, Bronė Spūdienė ir J. Aleščikas.

LIETUVIŲ PIKNIKAS Kings Park, L. I. Liepos - July 27

Port Jefferson, L. I. Lietuvių Piliečių Klubas rengia įdomų pikniką, kuris įvyks Antanaičių parke, 454 Meadow Road, Kings Park, L. I., sekmadienį, LIEPOS 27 d. Į pikniką galite atvykti ir anksti rytą. Programa prasidės 1 val. po pietų ir tęsis iki 11 val. nakties.

Už įėjimą mokėsite \$4.50. Gausite pietus su išsigėrimu. Veiks ir baras. Rengėjai yra pakvietę nepaprastai įdomių svečių iš artimų ir tolimų vietovių. Gros plokštelinių muzika.

Galite vykti ir L. I. traukiniu. Reikia išlipti Kings Park stotyje. Nuo stoties taksai tekainuoja apie 50 c. Norėdami gauti daugiau informacijų prašome telefonuoti (516) 269-9417.

Jeigu būtų žetaus, piknikas nukeliamas sekančiam sekmadieniui, toje pačioje vietoje.

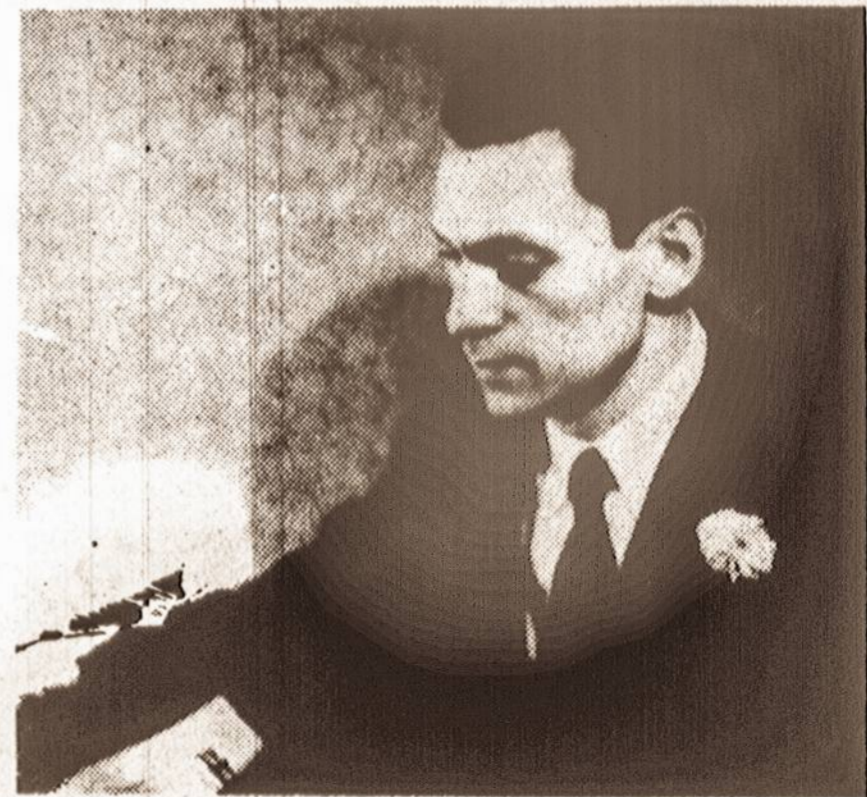
VISUS KVIEČIA RENGĖJAI!

40 metų leidžia laikraštį

Siemet sukanka 40 metų, kai Pr. Ožinskas Buenos Aires mieste, Argentinoje, leidžia Argentinos Lietuvių Balsą. Tai liberalinių pažiūrų laikraštis, pirma buvęs savaitraščiu, 10 - 12 puslapių, didelio formato, o vėliau, dėl pasunkėjusių sąlygų, išleidžiamas kas dvi savaites 6 - 8 psl.

Argentinos Lietuvių Balsas objektyviai teikia žinias iš lietuvių gyvenimo, Lietuvos ir kitur. Jis yra labiausiai paplitęs laikraštis lietuvių kalba Pietų Amerikoje. Turi daug skaitytojų Urugvajuje, Brazilijoje, nemažai lietuvių jį užsisakė ir JAV, ypač Chicagoje, kur gyvena didelis būrys iš Argentinos atsikėlusių tautiečių. Be to, jį prenumeruoja ir daugelis kitų kraštų lietuvių, kurie domisi lietuvių gyvenimu Pietų Amerikoje.

Laikraštį redaguoja Kasparas Norkus, o spaustuvėje ir administracijoje padeda Ona (Gudliauskaitė) Ožin-

Pranas Ožinskas

sklenė ir Stasys Lipinskas, gimęs Vilniuje, o užaugęs Linkuvoje. Spaustuvės direktorius yra Argentinoje gimęs Kazys Mačiulis. Laikraštyje bendradarbiauja gausus būrys korespondentų.

Liepos mėn. viduryje Pranas Ožinskas su žmona išvyksta porai savaitių į Lietuvą aplankyti savo giminių. Galimas dalykas, kad grįždami iš Vilniaus, Ožinskai trumpam sustos New Yorke.